

Statička analiza poslovanja poduzeća Kraš d.d.

Rod, Martina-Lana

Undergraduate thesis / Završni rad

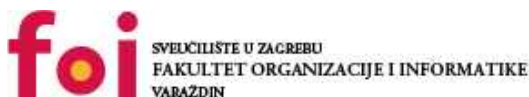
2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:211:317904>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported](#) / [Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-18**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ž D I N

Martina-Lana Rod

STATIČKA ANALIZA POSLOVANJA
PODUZEĆA KRAŠ D.D.

ZAVRŠNI RAD

Varaždin, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ź D I N

Martina – Lana Rod

Matični broj: 0016130601

Studij: Ekonomika poduzetništva

STATIČKA ANALIZA POSLAVANJA PODUZEĆA KRAŠ D.D.

ZAVRŠNI RAD

Mentorica:

Dr. sc. Ivana Đunđek Kokotec

Varaždin, srpanj 2021.

Martina-Lana Rod

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj završni/diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Autorica potvrdila prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

Sažetak

U radu je potrebno provesti statičku analizu poslovanja poduzeća Kraš d.d. Potrebno je analizirati sekundarne podatke iz dostupnih financijskih izvještaja za zadnje tri poslovne godine (2017, 2018, 2019.). Prema tome, potrebno je provesti horizontalnu i vertikalnu analizu te izračunati pojedinačne financijske pokazatelje (likvidnost, zaduženost, aktivnost, ekonomičnost, profitabilnost) sve s ciljem donošenja zaključka o sigurnosti i uspješnosti poslovanja odabranog poduzeća. Dodatno je potrebno analizirati kretanje cijene dionica te izračunati pokazatelje investiranja temeljem sekundarnih podataka dostupnih sa službene stranice Zagrebačke burze.

Ključne riječi: cijena dionica, financijski izvještaji, statička analiza, financijski pokazatelji, sigurnost i uspješnost poslovanja

Sadržaj

1. Uvod	4
1.1. Povijest Društva	5
1.2. Vizija i misija	6
1.3. Strateški plan razvoja	7
1.4. Organizacijska struktura	7
1.5. Poslovni program	9
2. Temeljni kapital, tržišna kapitalizacija i vlasnička struktura	10
2.1. Registracija i pravne obveze	10
2.1.1. Tvrtka i sjedište	10
2.1.2. Predmet poslovanja Društva	10
2.2. Temeljni kapital i tržišna kapitalizacija	11
2.2.1. Podaci o temeljnom kapitalu i tržišnoj kapitalizaciji	11
2.3. Vlasnička struktura	13
3. Statička analiza financijskih izvještaja	14
3.1. Horizontalna analiza	14
3.1.1. Horizontalna analiza bilance	15
3.1.2. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka	18
3.2. Vertikalna analiza	21
3.2.1. Vertikalna analiza bilance	21
3.2.2. Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka	24
3.3. Financijski pokazatelji	26
3.3.1. Pokazatelji likvidnosti	26
3.3.2. Pokazatelji zaduženosti	28
3.3.3. Pokazatelji aktivnosti	31
3.3.4. Pokazatelji ekonomičnosti	32
3.3.5. Pokazatelji profitabilnosti	34
3.3.6. Pokazatelji investiranja	35
4. Zaključak	38
5. Literatura	40
6. Popis slika, tablica i grafikona	42

1. Uvod

Cilj ovog rada je odrediti sigurnost i uspješnost poslovanja jednog od najvećih konditorskih poduzeća na području jugoistočne Europe, Kraš d.d.. Isto će se provesti temeljem horizontalne i vertikalne analizu temeljnih financijskih izvještaja, bilance i računa dobiti i gubitka. Nakon provedene horizontalne i vertikalne analize poslovanje će biti dodatno analizirano pojedinačnim financijskim pokazateljima.

Ovaj rad sastoji se od četiri glavne cjeline, odnosno od četiri poglavlja. Prvo poglavlje odnosi se na uvod, odnosno povijest poduzeća Kraš, vizije i misije, strateškog plana razvoja, organizacijske strukture te poslovnog programa. Druga cjelina odnosi se na temeljni kapital, tržišnu kapitalizaciju i vlasničku strukturu te se sastoji od nekoliko potpoglavlja. Treća cjelina odnosi se na statičku analizu financijskih izvještaja koja se sastoji od horizontalne i vertikalne analize te financijskih pokazatelja. Posljednja cjelina odnosi se na zaključak ovog rada. Nakon toga slijedi popis literature, slika, tablica i grafikona.

Za izradu ovog završnog rada korišteni su podaci dostupni na službenoj stranici poduzeća Kraš d.d. te dostupni financijski izvještaji na portalu RGFI javna objava.

Poduzeće Kraš d.d., odnosno Kraš prehrambena industrija d.d. jedno je od najvećih hrvatskih poduzeća koje se bavi proizvodnjom konditorskih proizvoda. Bavi se proizvodnjom tri grupe konditorskih proizvoda, a to su kakao proizvodi, keksi i vafli te bombonski proizvodi. Osim na hrvatskom tržištu, poduzeće svoje proizvode plasira na tržišta diljem svijeta.

U svom asortimanu nude brojne proizvode, a neki se pamte još iz samih početaka rada poduzeća. Proizvode čokolade, bombonijere, razne kekse, vafle i čajna peciva, bombone, slane grickalice, slatkiše za najmlađu populaciju, proizvode bez šećera, pa čak i kulinarski asortiman. Može se vidjeti kako Kraš d.d. brine za potrošače svih dobi i za svaku prigodu.

1.1. Povijest Društva

Poduzeće Kraš d.d. svoje poslovanje započinje 1911. godine kada su osnivači Julije König i Slavoljub Deutsch osnovali tvornicu UNION. König je posjedovao odgovarajuće znanje i iskustvo u proizvodnji slastica, dok je Deutsch imao potreba sredstva, odnosno kapital. Tvornica UNION, sa sjedištem u Zagrebu, bila je prvi industrijskih proizvođač čokolade u jugoistočnoj Europi. 1913. godine tvornici UNION dodjeljuje se titula kraljevskog dvorskog dobavljača za kraljevski dvor u Beču i Budimu [Kraš prehrambena industrija d.d. [Kraš d.d.], 2021].

Godine 1920. započinje proizvodnja karamela i deserata. Tada je i započela proizvodnja nugat proizvoda iz kojeg se kasnije razvila dobro poznatu Bajaderu. Ovdje se spominje Karolina, članica Kraš grupe, koja postaje tvornica za proizvodnju keksa, vafla i slanica [Kraš d.d., 2021].

Tridesete godine prošlog stoljeća obilježavaju modernizaciju pogona čokolade te ulaganje u nove strojeve za proizvodnju bombona. Također u ovome razdoblju UNION započinje slijediti trendove te se pišu novi slogani. 1935. osmišljen je poznati slogan za Ki-Ki „*Bilo kuda Ki-Ki svuda.*“ Ovaj slogan je i dan danas poznat u cijeloj regiji. 1936. započinje proizvodnja bombona s crtom, pod nazivom 505 s crtom, za kojeg su nabavljeni specijali strojevi. 1938. započinje proizvodnja tankih čokoladica od 15 g, preteča Životinjskog carstva [Kraš d.d., 2021].

Drugi svjetski rat značajno je utjecao na promjenu asortimana. Posebno se proizvodilo za potrebe pučanstva i potrebe vojske. 1946. godine nastaje prva robna marka na ovim prostorima, u tvornici Union proizvodi se čokolada od 100 grama za robnu kuću Nama [Kraš.hr, 2021].

UNION, Bizjak i ostali manji proizvođači ujedinjuju se pod zajedničkim imenom Josipa Kraša. 1952. otvorena je prva Kraš Bonbonnièra u samom srcu Zagreba, na adresi Ilica 15. 1954. rađa se svima poznata Bajadera. 1956. tanke čokoladice preimenovane su u „Životinjsko carstvo“ za koje se tiska i prvi album. 1957. u Kraševom asortimanu pojavljuje se čokoladirano čajno pecivo, Domaćica [Kraš d.d., 2021].

Godine 1961. Kraš obilježava 50. obljetnicu proizvodnje. U ovome razdoblju teži se ka povećanju kvalitete proizvoda. 1964. Zagreb je zadesila velika poplava koja je uništila prvobitno postrojenje te je dovelo do preseljenja tvornice keksa i vafla u novi pogon na Ravnicama. Ovim događajem dolazi do modernizacije proizvodnje [Kraš d.d., 2021].

Nadalje, 1972. Krašu se dodjeljuje međunarodno priznanje za kvalitetu proizvoda, odnosno zlatna medalja za desert Griotte. 1978. Kraš u svom asortimanu nudi Kraš Express, kakao napitak u ambalaži dimnjaka lokomotive [Kraš d.d., 2021].

Osamdesetih godina prošlog stoljeća, Kraš započinje svoju transformaciju u suvremeno i tržišno orijentiranu tvrtku [Kraš d.d., 2021].

Krajem 20. stoljeća u poduzeću Kraš dolazi do značajnih promjena. 1991. pojavljuje se Bananko banana. 1992. Kraš se iz društvenog poduzeća preoblikuje u dioničko društvo. 1996. Kraševe čokolade se objedinjuju u jedan brend pod nazivom Dorina. 1999. dolazi do centralizirane proizvodnje u zagrebačkim Ravnicama koja je do sada bila rascjepkana po Zagrebu [Kraš d.d., 2021].

Početkom 21. stoljeća Kraš ne nudi svoje proizvode samo na domaćem tržištu, već se širi po Europi i svijetu. 2005. godine Bajadera slavi 50. rođendan, koja je zadržala svoj izvorni način proizvodnje i kvalitetu. 2007. godine otvara se prvi Choco bar u Zagrebu gdje se nude čokoladni likeri, praline te ostale čokoladne slastice [Kraš d.d., 2021].

Kraj mjestu Bratine, 2010. otvara se Krašograd – ekopark i izletišta pored Zagreba. 2011. godine Kraš preuzima tvornicu keksa i vafla iz Osijeka, Karolinu. 2017. Domaćica slavi 60. godina postojanja. Kraš njeguje svoje originalne brendove i recepture [Kraš d.d., 2021].

1.2. Vizija i misija

Sikavica (2011) navodi kako je vizija cjelovita predodžba o budućoj slici organizacije te na koji način doći do njezina ostvarenja. Vizija mora biti jasna i ostvariva. Prema Sikavica (2011) misija poduzeća je temeljni razlog postojanja, ona je usredotočena na sadašnjost.

Vizija poduzeća Kraš d.d. glasi „Nastavljajući naše nasljeđe Kraš vidimo kao snažnu konditorsku kompaniju koja je svojom bogatom ponudom uvijek korak ispred drugih, spremna zadržati konkurentsku prednost u regiji i osvojiti nova tržišta i na taj način ostvarivati zajedničke ciljeve svojih radnika, lojalnih i zadovoljnih potrošača, dioničara, poslovnih partnera, kao i šire zajednice“ [Kraš d.d., 2021]. Kraš d.d. uspješno ostvaruje svoju viziju, dugi niz godina drži vodeću poziciju na hrvatskom, a i regionalnom tržištu kao proizvođač konditorskih proizvoda.

Misija društva Kraš d.d. je „Uživajući višegodišnje povjerenje zajednice, tradicijom, kvalitetom i znanjem naših radnika stvaramo nezaboravne slatke trenutke zadovoljstva“ [Kraš d.d., 2021]. Misija poduzeća je jednostavna, a govori o Kraševom trudu, posvećenosti i težnji da budu što prepoznatljiviji na tržištu.

1.3. Strateški plan razvoja

U 2021. godini Kraš planira povećanje proizvodnje i prodaje na domaćem i inozemnom tržištu, optimizaciju troškova te povećanje prihoda. Glavni ciljevi poduzeća orijentirani su na jačanje tržišnog udjela u tuzemstvu i inozemstvu, pronalaženje novih potencijalnih tržišta u inozemstvu te razvoj novih proizvoda i poboljšanje postojećih. Ove ciljeve Kraš nastoji ostvariti kroz marketinške, investicijske i druge aktivnosti koje bi dovele do potencijalnog rasta prodaje i prihoda. Također, u planu je nabava suvremene opreme za proizvodnju i pakiranje kako bi se dodatno olakšao proizvodni proces [Kraš d.d., Godišnje izvješće 2020, str. 34-35].

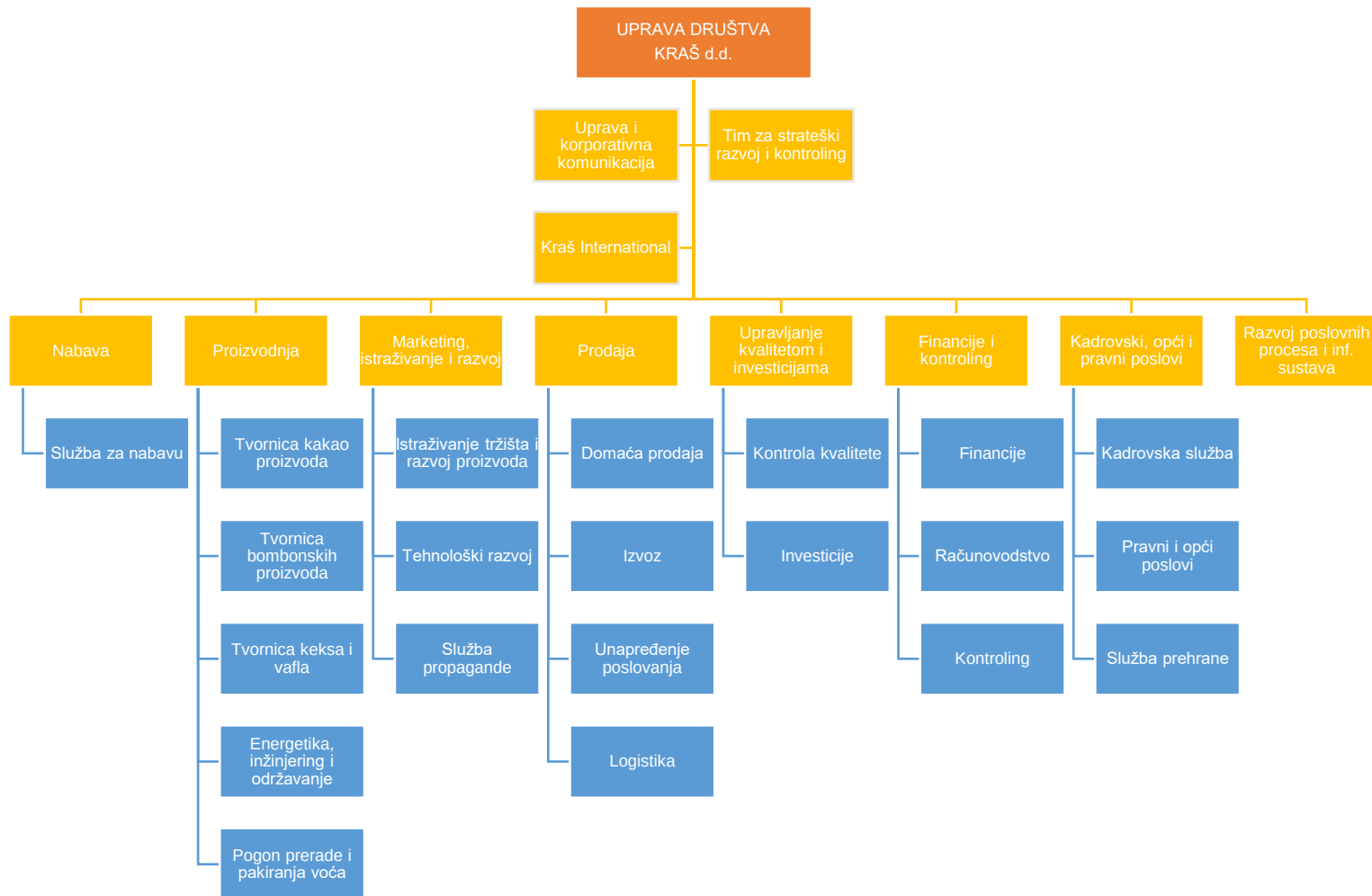
1.4. Organizacijska struktura

Organizacijska struktura je najvažniji dio svakog poduzeća. Svako poduzeće strukturu generira prema svojim potrebama. Ona povezuje različite komponente u organizaciji, poput komunikacije između menadžmenta i vršitelja zadatka [Sikavica, 2011, str. 334].

Organizacijska struktura poduzeća Kraš d.d. je funkcijska. To je klasična organizacijska struktura u kojoj se radni zadaci podjeljuju u grupe koje se kasnije formiraju u organizacijske jedinice koje poslove obavljaju prema odgovarajućim funkcijama [Sikavica, 2011, str. 380].

Članovi Uprave poduzeća Kraš su Slavko Ledić (predsjednik Uprave), Davor Bošnjaković (član Uprave) te Damir Bulić (član Uprave). Članovi nadzornog odbora poduzeća su Zoran Parać (predsjednik Nadzornog odbora), Ivan Dropulić (zamjenik predsjednika Nadzornog odbora), Aleksandar Seratlić (član Nadzornog odbora), Ante Šalinović (član Nadzornog odbora), Vedran Tolić (član Nadzornog odbora), Nevena Pivac (članica Nadzornog odbora) te Ana Mikuš Beban (članica Nadzornog odbora) [Kraš d.d., 2021].

U nastavku je prikazan slikovni prikaz organizacijske strukture poduzeća Kraš d.d. koji je napravljen prema podacima sa njihove službene stranice (Slika 1.).

Slika 1: Organizacijska struktura poduzeća Kraš d.d.

[Izvor: autorica prema Kraš.hr, Dostupno na: <https://www.kras.hr/hr>. [Pristupljeno 13. srpnja 2021.]]

Svaka funkcija ima svog voditelja odjela, menadžera, koji provodi podjelu poslova između izvršitelja zadataka te snosi odgovornost za cijeli odjel. Kako se radi o proizvodnom poduzeću, funkcija proizvodnje je ujedno i najvažnija. Može se vidjeti kako se proizvodna funkcija grana na više dijelova i kako svaka vrsta proizvoda ima zasebnu tvornicu. U nastavku teksta slijedi poslovni program poduzeća Kraš.

1.5. Poslovni program

Poduzeće Kraš svoje poslovne prihode stječe proizvodnjom i prodajom proizvoda. Kao što se već prije spomenulo, Kraševa primarna djelatnost je proizvodnja konditorskih proizvoda. U uvodu se spomenulo koji asortiman Kraš proizvodi, to su čokolade, bombonijere, keksi, vafli i čajna peciva, bomboni, slane grickalice, slatkiše za djecu, asortiman bez šećera te kulinarski asortiman.

Poznate Kraševe **čokolade** su Dorina, Čoksa, Životinjsko carstvo, Retro čokolade poput Runolista i Trijumfa, te Kraš Selaction tamna čokolada s okusima limuna i đumbira, naranče, kave i kokosa te 60% kakao dijelova. Od **bombonijera** proizvode Bajaderu, Griotte, Fontanu, Dorina praline i dražeji, Kraš 1911, Novela, Fantasy te Pozdrav iz Hrvatske. Također, tu je i raznolik asortiman **keksi, vafli i čajnih peciva**, a neki poznatiji su PreKrašni Kolačići, Domaćica, Choco Napolitanke, Napolitanke, Jadro napolitanke, Moto, Batons, Tortica, Jaffa, Petit Beurre, Čajna peciva, Čajni kolutići, Sport te Sara. Raznih boja i okusa **bomboni** privlače sve populacije, a najpoznatiji su Slatka tajna, Ki-Ki, Bronhi, Pepermint, 505 s crtom, Mentol te Žele bomboni. U **slani asortiman** spadaju Vic slani krekeri, štapići i kikiriki flips. Svima poznati **slatkiši za najmlađu populaciju** su Životinjsko carstvo, Tortica, Čoksa, Ki-Ki, Bananko, Kraš Express i Brundo. U **asortiman bez šećera** spadaju proizvodi koji u sebe sadrže steviju, a to su Dorina mliječna i tamna, Napolitanke, 505 s crtom i Mentol. **Kulinarski asortiman** sastoji se od Dorine za kuhanje, Petit Burre, Čokolade u prahu, Kakao prah, Čokoladnih mrvica, Šarenih mrvica, Žele bombona i Oblatne [Kraš d.d., 2021].

Nadalje, osim tvornice u Zagrebu, poduzeće Kraš posjeduje još dvije tvornice za proizvodnju keksa i vafli, a to su Karolina d.o.o. iz Osijeka i Mira a.d. iz Prijedora (Bosna i Hercegovina). Ostala ovisna društva poduzeća su Kraš trgovina d.o.o. Široki Brijeg (Bosna i Hercegovina), KRAŠCOMMERCE d.o.o. Ljubljana (Slovenija), KRAŠ COMMERCE DOO BEOGRAD (Srbija), Kraškomerc KRAŠ, dooel, Skopje (Republika Sjeverna Makedonija) [Kraš d.d., 2021].

2. Temeljni kapital, tržišna kapitalizacija i vlasnička struktura

2.1. Registracija i pravne obveze

U ovome poglavlju reći će se ponešto više o poduzeću Kraš d.d., gdje se točno nalazi matična proizvodnja, koja poduzeća još posjeduje u svojoj grupi te koji je predmet poslovanja društva prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti.

2.1.1. Tvrtka i sjedište

Puni naziv poduzeća je Kraš prehrambena industrija d.d.. Sjedište matične proizvodnje nalazi se u Ravnicama, Zagreb. Osim proizvodnje u Zagrebu, Kraš u svojoj grupi posjeduje još dva poduzeća, Karolina d.o.o. iz Osijeka te Mira a.d. iz Prijedora (Bosna i Hercegovina) [Kraš.hr, 2021].

2.1.2. Predmet poslovanja Društva

Prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, Kraš je registriran pod brojem 10.82 Proizvodnja kakao, čokoladnih i bombonskih proizvoda (NKD 2007). Registrirane djelatnosti poduzeća su:

- 01.11 Uzgoj žitarica i drugih usjeva,
- 01.12 Uzgoj povrća, cvijeća, ukras. bilja i rasada
- 01.13 Uzgoj voća, oraha i sl. za začine i napitke
- 1.25 Uzgoj ostalih životinja
- 01.41 Uslužne djelatnosti u biljnoj proizvodnji
- 01.42 Usluge u stočarstvu, osim veterinarskih
- 15.33 Prerada i konzerviranje voća i povrća,
- 15.71 Proizvodnja stočne hrane
- 15.72 Proizvodnja hrane za kućne ljubimce
- 15.81 Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača

15.82 Proizvodnja dvopeka, keksa, trajnih peciva i kolača
15.84 Proizvodnja kakaa, čokolade i bombona
15.88 Proizvodnja homogene gotove i dijetetske hrane
40.3 Opskrba parom i toplom vodom
63.1 Prekrcaj tereta i skladištenje
63.12 Skladištenje robe
63.21 Ostale prateće djelatnosti u kopnenom prometu
65.2 Ostalo financijsko posredovanje
71.33 Iznajmljivanje uredskih strojeva i opreme, uključujući računala
72.1 Pružanje savjeta o računalnoj opremi (hardware-u)
72.2 Savjetovanje i pribavljanje programske opreme (software-a)
72.3 Obrada podataka
72.4 Izrada baze podataka
72.5 Održavanje uredskih strojeva i računala
73.1 Istraživanje i razvoj u prirodnim, tehničkim i tehnološkim znanostima
74.1 Pravne, računovodstvene i poslovne djelatnosti
74.3 Tehničko ispitivanje i analiza
74.4 Promidžba (reklama i propaganda)
74.82 Djelatnosti pakiranja [Poslovna.hr, 2021].

2.2. Temeljni kapital i tržišna kapitalizacija

Ovo poglavlje odnosi se na podatke o temeljnom kapitalu, u koliko je dionica podijeljen te tržišnoj kapitalizaciji društva. Govori se o prvoj kotaciji dionica na tržištu te njihovoj oscilaciji. Svi podaci dobiveni za ovo poglavlje interpretirani su prema portalu MojeDionice.hr i prema službenoj stanici poduzeća Kraš.

2.2.1. Podaci o temeljnom kapitalu i tržišnoj kapitalizaciji

Temeljni kapital poduzeća Kraš d.d. iznosi 599.448.400,00 HRK, uplaćen je u cijelosti te podijeljen na 1.498.621 dionicu na ime, po nominalnoj vrijednosti od 400 kuna [Kraš d.d., 2021].

Prva kotacija dionica poduzeća Kraš bila je davne 1996. (ožujak) po tržišnoj vrijednosti od 110,95 kuna. Nakon toga vrijednost dionice polako raste te početkom listopada iste godine iznosila je 729,00 kuna. Nakon toga slijedi pad, no taj trend se nije dugo zadržavao, cijena dionica se održala oko 400,00 kuna do kraja godine. Krajem 1997. cijena dionica je opet u trendu pada te je na kraju godine iznosila 280,00 kuna. Početak 1998. također počinje s trendom pada te se taj trend nastavlja do kraja godine. Krajem 1998. cijena dionice iznosi svega 80,00 kuna. Početkom 2000. polako dolazi do ponovnog rasta cijena dionica te na kraju godine iznosi 140,00 kuna. 2001. zadržava trend rasta cijena dionica, te na kraju godine iznosi 170,00 kuna. Narednih nekoliko godina dionice zadržavaju trend rasta, a na dan 09.08.2007. godine cijena dionice iznosila je čak 819,00 kuna. Početkom Svjetske financijske krize 2008. godine cijene dionica poduzeća Kraš opet su u trendu pada, no nisu bile toliko „kritično“ kao 1998., tijekom 2009. cijene su se kretale između 280,00 i 260,00 kuna. Nakon tog razdoblja, cijene dionica opet počinju rasti, no variraju. Početkom 2017. cijena dionice iznosi 450,00 kuna, a krajem 460,00 kuna, nakon toga se početkom 2018. smanjuje na 458,00 kuna, te zadržavaju trend pada do kraja godine kad iznosi 374,00 kuna. U 2019. ponovno dolazi do trenda rasta te 25. rujna iste godine iznosi 1.060,00 kuna, nakon toga slijedi pad te na kraju godine iznosi 795,00 kuna. Takav drastičan skok dogodio se zbog mijenjanja vlasničke strukture poduzeća, odnosno braća Pivac preuzimaju većinski udio Kraša. Tijekom veljače 2020. godine cijene dionica popele su se do 820,00 kuna, a nakon toga opet slijedi pad na 662,00 kuna na kraju godine. Posljednja kotacije prilikom pisanja ovog rada desila se 26. srpnja 2021., a nominalna vrijednost dionice iznosila je 750,00 kuna [MojeDionice.com, 2021].

Može se vidjeti kako su cijene dionica oscilirale od prve kotacije na Zagrebačkoj burzi, od drastičnog pada 1998. do drastičnog rasta 2019. godine. Cijene dionica su porasle za 575,98%. Na Slici 2 prikazan je grafikon preuzet s portala MojeDionice.com koji prikazuje kretanje dionica.

Slika 2: Kretanje cijena dionica od 1996. do 2021.

[Izvor: MojeDionice.com, Dostupno na: <https://www.mojedionice.com>. (Pristupljeno: 27.07.2021.)]

2.3. Vlasnička struktura

Vlasnička struktura poduzeća Kraš promijenila se 2019. godine, kada su braća Pivac, odnosno Mesna industrija braća Pivac d.o.o. preuzela većinski dio dionica. Trenutno posjeduju više od polovice dionica 54,94% (broj dionica 823.382). Nakon braće Pivac po udjelu dionica slijedi Raiffeisenbank Austria d.d./Kappa star limited sa 31,19% (467.422). Kraš d.d. posjeduje 5,29% dionica (79.285), Zorić Marija 0,15% (2.275), Hrvatski zavod za transfuzijsku medicinu 0,13% (2.000), Jukuć Boris 0,11% (1.661), Mikuš Beban Ana 0,09% (1.339), Lisica Danijela 0,07% (1.039), Blažić Zvezdana 0,06% (900) i ostali s manjim udjelom. Ukupan broj dionica iznosi 1.498.621 [MojeDionice.com, 2021].

3. Statička analiza financijskih izvještaja

Analiza financijskih izvještaja je temeljni dio svakog poduzeća kako bi se temeljem dobivenih financijskih podataka mogli odrediti planovi za budućnost poslovanja poduzeća. Sam cilj ove analize je provjeriti kako poduzeće posluje, da li je stabilno, likvidno te profitabilno, odnosno sigurnost i uspješnost poslovanja [Ekonomski rječnik.com].

U ovome radu radit će se horizontalna i vertikalna analiza dvaju temeljnih financijskih izvještaja, bilance i računa dobiti i gubitka.

Bilanca je temeljni financijski izvještaj kojim se prikazuje financijski položaj poduzeća. Ona prikazuje imovinu kojom poduzeće raspolaže i obveze prema izvorima imovine (kapital i obveze) na određeni dan [Žager, Tušek, Vašiček i Žager, 2007, str. 39].

Račun dobiti i gubitka je temeljni financijski izvještaj kojim se prikazuje uspješnost poslovanja kroz određeno vremensko razdoblje. Sastoji se od prihoda, rashoda te financijskog rezultata (dobit ili gubitak na kraju razdoblja) [Žager i sur., 2007, str. 52 – 54].

Kako bi se odredila sigurnost i uspješnost poslovanja interpretirat će se rezultati dobivenih financijskih pokazatelja.

3.1. Horizontalna analiza

Horizontalna analiza omogućava uspoređivanje podataka kroz duže vremensko razdoblje, u ovome slučaju 3 godine, kako bi se otkrile najvažnije promjene financijskih podataka. Za provedbu horizontalne analize potrebno je odrediti baznu godinu, nakon toga računanje apsolutnog iznosa promjene vrijednosti pojedinih pozicije, računanje postotnih promjena za prethodno dobivene rezultate te na kraju interpretacija istih [Žager, Mamić Sačer, Sever Mališ, Ježovita i Žager, 2020, str. 302].

U ovome radu provodit će se horizontalna komparativna analiza u kojoj se prikazuju verižne promjene kroz razdoblje umjesto određivanja bazne godine.

3.1.1. Horizontalna analiza bilance

Za horizontalnu analizu bilance uspoređivat će se 2017. godina sa 2018. te 2018. godina sa 2019., a razlozi smanjivanja ili povećanja položaja bilance interpretirat će se prema dostupnim podacima u Godišnjim izvješćima poduzeća. U prvom stupcu tablice bilance nalaze se nazivi pozicija, u dugome iznos za prvo razdoblje, nakon toga slijedi razlika druge godine promatranog razdoblja i prve (označeno u tablici 2018./2017.) te postotna promjena promatranog razdoblja. Nadalje slijedi iznos pozicija za 2018. godinu, razlika za promatranu treću i drugu godinu (2019./2018.) te postotna promjena za to razdoblje. U posljednjem stupcu nalazi se iznos pozicija za posljednju godinu promatranog razdoblja, 2019.

Stavka **dugotrajna imovina** se smanjuje u 2018. u odnosu na 2017. za 6,73%, gdje dolazi do smanjivanja dugotrajne materijalne i financijske imovine, a u 2019. u odnosu na 2018. smanjuje se svega 0,01%, na što najviše utječe smanjivanje dugotrajne financijske imovine. **Dugotrajna nematerijalna imovina** se povećava u 2018. u odnosu na 2017. za 18,51%, ovaj trend rasta se nastavlja i u 2019. u odnosu na 2018. sa 540,35%. Stavka koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava se povećavaju u 2018. za 168,23%, a u 2019. za čak 562,76%. Stavka nematerijalna imovina u pripremi u 2018. se smanjuje za 89,25%, dok u 2019. raste za čak 138,06%. **Dugotrajna materijalna imovina** se smanjuje u 2018. u odnosu na 2017. za 5,53%, a u 2019. u odnosu na 2018. se povećava za 9,62%. Do smanjenja dugotrajne materijalne imovine u 2018. dolazi ponajviše zbog amortizacije određenih stavki, koja umanjuje njihovu vrijednost. Do povećanja u 2019. dolazi zbog stavke predujmovi za materijalnu imovinu, koje se povećava za 937,53%, i stavke materijalna imovina u pripremi, povećanje za 281,66%. **Dugotrajna financijska imovina** u promatranom razdoblju ima trend pada, 2018. se smanjuje za 9,30%, a 2019. za 23,49%. Stavka dani zajmovi, depoziti i slično se smanjuju što u konačnici ponajviše utječe na smanjenje dugotrajne financijske imovine.

Kratkotrajna imovina u 2018. raste u odnosu na 2017. za 11,91%, a u 2019. u odnosu na 2018. se smanjuje za 9,35%. **Zalihe** u promatranom razdoblju imaju trend rasta zbog povećanja proizvodnog procesa. **Kratkotrajna potraživanja** imaju trend pada u promatranom razdoblju, u 2018. za 2,65%, a u 2019. za 0,83%. Razloga za smanjenja u 2018. je stavka ostala potraživanja, odnosno naplata potraživanja s osnovu mjenica i starog duga koncernu Agrokor [Godišnji financijski izvještaj za 2018, 2019], a u 2019. se smanjuju potraživanja od zaposlenika 6,06% i članova poduzetnika za 81,50% [Godišnji financijski izvještaj za 2019, 2020]. Ovdje se nailazi na zanimljivu situaciju, stavka potraživanja od države i drugih institucija u 2019. raste za

čak 1344,35%. Razlog takvom povećanju je stavka potraživanja za više plaćeni porez na dodanu vrijednost i stavka potraživanja za akontacije poreza na dobit. **Kratkotrajna financijska imovina** u 2018. raste za 185,45%, a u 2019. pada za 72,01%. Iako se u 2018. stavka dani zajmovi povezanim poduzetnicima smanjuje za 100%, stavka dani zajmovi, depoziti i slično se povećava za 307,53%, ovdje se vidi poveznica naplata potraživanja s osnovu mjenica i starog duga koncernu Agrokor. U 2019. do smanjenja dolazi zbog stavke ulaganja u vrijednosne papire koja se smanjuje za 100% i stavke dani zajmovi, depoziti i slično, smanjenje za 99,97%. **Novac u banci i blagajni** se povećava 2018. za 34,56%, a 2019. se smanjuje za 28,64%. U 2019. dolazi do smanjenja stavke novac na kunskim računima u banci. **Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi** se smanjuju u promatranom razdoblju. U 2018. se smanjuju za 20,90%, a 2019. za 55,94%.

Kroz promatrano razdoblje dolazi do povećanja **kapitala i rezervi** u 2018. za 12,90%, a 2019. za 1,07%. **Temeljni kapital** se povećava u 2018. za 9,10%, razlog povećanja izdavanje novih redovnih dionica, odnosno dokapitalizacija, a u 2019. ostaje isti. **Kapitalne rezerve** su iskazane u negativnom obliku jer se odnose na kapitalni gubitak od prodaje vlastitih dionica te rastu kroz promatrano razdoblje, 2018. za 3,12%, a 2019. za 5,62%. Nadalje, **revalorizacijske rezerve** predstavljaju rezerve po osnovi naknadnog vrednovanja po fer vrijednosti financijske imovine kroz ostalu sveobuhvatnu dobit, u 2018. se smanjuju za 17,91%, a 2019 se povećavaju za čak 2257,22%. **Zadržana dobit** se povećava u 2018. za 587,63% u odnosu na 2017., a 2019. za 372,97% u odnosu na 2018. **Dobit poslovne godine** u 2018. raste za 66,81%, no u 2019. dolazi do smanjenja 81,28%. Već se ovdje može naslutiti da ekonomičnost poduzeća opada. **Rezerviranja**, točnije rezerviranja za mirovine, otpremnine i slično se kroz promatrano razdoblje smanjuju u 2018. za 10,11%, a u 2019. za 3,16%.

Dugoročne obveze u 2018. se smanjuju za 42,83% u odnosu na 2017., a u 2019. ponovno dolazi do rasta za 78,17% ponajviše zbog stavke odgođena porezna obveza, također rastu obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama. Poduzeće je u 2019. godini sklopilo 6 dugoročnih kredita s 4 domaće banke. **Kratkoročne obveze** u 2018. se povećavaju za 2,52%, a najviše se povećava stavka obveze za predujmove. U 2019. godini kratkoročne obveze se smanjuju za 36,92%, a najviše se smanjuju stavke obveze prema povezanim poduzetnicima (28,14%), obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama (51,04%), obveze prema dobavljačima (13,17%), obveze za poreze, doprinose i slična davanja (48,24%) te ostale kratkoročne obveze (40,60%). **Odgođeno plaćanje troškova i prihoda budućeg razdoblja** kroz promatrano razdoblje je u trendu pada.

	2017.	2017./2018.	%Δ 2017./2018.	2018.	2018./2019.	%Δ 2018./2019.	2019.
AKTIVA							
A) Potraživanja za upisani a neuplaćeni kapital	0	0	0.00%	0	0	0.00%	0
B) Dugotrajna imovina	552,121,420	(37,161,416)	-6.73%	514,960,004	(27,218)	-0.01%	514,932,786
I. Nematerijalna imovina	1,004,450	185,924	18.51%	1,190,374	6,432,238	540.35%	7,622,612
II. Materijalna imovina	364,402,747	(20,154,556)	-5.53%	344,248,191	33,111,138	9.62%	377,359,329
III. Dugotrajna financijska imovina	185,199,026	(17,230,636)	-9.30%	167,968,390	(39,463,625)	-23.49%	128,504,765
IV. Potraživanja	0	0	0.00%	0	0	0.00%	0
V. Odgođena porezna imovina	1,515,197	37,852	2.50%	1,553,049	(106,969)	-6.89%	1,446,080
C) Kratkotrajna imovina	496,327,806	59,105,974	11.91%	555,433,780	(51,921,322)	-9.35%	503,512,458
I. Zalihe	90,073,337	3,601,662	4.00%	93,674,999	21,478,911	22.93%	115,153,910
II. Potraživanja	312,045,001	(8,279,649)	-2.65%	303,765,352	(2,527,540)	-0.83%	301,237,812
III. Kratkotrajna financijska imovina	20,694,193	38,377,584	185.45%	59,071,777	(42,536,986)	-72.01%	16,534,791
IV. Novac u banci i blagajni	73,515,276	25,406,376	34.56%	98,921,652	(28,335,707)	-28.64%	70,585,945
D) Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi	1,184,537	(247,569)	-20.90%	936,968	(524,134)	-55.94%	412,834
E) Ukupno aktiva	1,049,633,762	21,696,990	2.07%	1,071,330,752	(52,472,674)	-4.90%	1,018,858,078
F) Izvanbilančni zapisi	20,624,825	(70,168)	-0.34%	20,554,657	(1,431,105)	-6.96%	19,123,552
	2017.	2017./2018.	%Δ 2017./2018.	2018.	2018./2019.	%Δ 2018./2019.	2019.
PASIVA							
A) Kapital i rezerve	585,154,094	75,465,723	12.90%	660,619,817	7,081,233	1.07%	667,701,050
I. Temeljni (upisani) kapital	549,448,400	50,000,000	9.10%	599,448,400	0	0.00%	599,448,400
II. Kapitalne rezerve	(15,041,057)	(468,855)	3.12%	(15,509,912)	(871,723)	5.62%	(16,381,635)
III. Rezerve iz dobiti	27,472,420	0	0.00%	27,472,420	2,011,964	7.32%	29,484,384
IV. Revalorizacijske rezerve	744,898	(133,386)	-17.91%	611,512	13,803,141	2257.22%	14,414,653
V. Rezerve fer vrijednosti	0	586,667	0.00%	586,667	(642,915)	-109.59%	(56,248)
1. Fer vrijednost financijske imovine raspoložive za prodaju	0	586,667	0.00%	586,667	(642,915)	-109.59%	(56,248)
VI. Zadržana dobit ili preneseni gubitak	(1,593,725)	9,365,169	587.63%	7,771,444	25,487,993	327.97%	33,259,437
VII. Dobit ili gubitak poslovne godine	24,123,159	16,116,127	66.81%	40,239,286	(32,707,227)	-81.28%	7,532,059
B) Rezerviranja	7,342,955	(742,365)	-10.11%	6,600,590	(208,873)	-3.16%	6,391,717
1. Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze	7,342,955	(742,365)	-10.11%	6,600,590	(208,873)	-3.16%	6,391,717
C) Dugoročne obveze	135,563,881	(58,058,726)	-42.83%	77,505,155	60,584,335	78.17%	138,089,490
D) Kratkoročne obveze	316,588,177	7,986,047	2.52%	324,574,224	(119,830,257)	-36.92%	204,743,967
E) Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	4,984,655	(2,953,689)	-59.26%	2,030,966	(99,112)	-4.88%	1,931,854
F) Ukupno - pasiva	1,049,633,762	21,696,990	2.07%	1,071,330,752	(52,472,674)	-4.90%	1,018,858,078
G) Izvanbilančni zapisi	20,624,825	(70,168)	-0.34%	20,554,657	(1,431,105)	-6.96%	19,123,552

Tablica 1: Horizontalna analiza bilance poduzeća Kraš d.d.

(Izvor: vlastita izrada autorice prema dostupnim financijskim izvještajima sa službene stranice poduzeća, kraš.hr)

3.1.2. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka

Za horizontalnu analizu računa dobiti i gubitka uspoređivat će se 2017. godina sa 2018. te 2018. godina sa 2019., a razlozi smanjivanja ili povećanja stavki računa dobiti i gubitka interpretirat će se prema podacima dostupnim u Godišnjim izvješćima poduzeća. U prvom stupcu tablice računa dobiti i gubitka nalaze se nazivi pozicija, u dugome iznos za prvo razdoblje, nakon toga slijedi razlika druge godine promatranog razdoblja i prve (označeno u tablici 2018./2017.) te postotna promjena promatranog razdoblja. Nadalje slijedi iznos pozicija za 2018. godinu, razlika za promatranu treću i drugu godinu (2019./2018.) te postotna promjena za to razdoblje. U posljednjem stupcu nalazi se iznos pozicija za posljednju godinu promatranog razdoblja, 2019.

Poslovni prihodi u 2018. se smanjuju za 0,70% u odnosu na 2017., a 2019. dolazi do povećanja za 3,35% u odnosu na 2018. godinu. U 2018. dolazi do smanjivanja stavke prihodi od prodaje u zemlji te stavke prihodi od procjene dugotrajne imovine što je utjecalo na smanjivanje poslovnih prihoda te godine. U 2019. godini stavka prihodi od prodaje u zemlji te stavka ostali prihodi od prodaje rastu što je utjecalo na povećanje poslovnih prihoda te godine. Isto se događa i s poslovnim rashodima kroz promatrano razdoblje, 2018. se smanjuju za 1,98%, a 2019. se povećavaju za 8,81%. Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda u promatranom razdoblju su u trendu pada. Odnose se na dio troškova nastalih tijekom razdoblja, a koji nisu priznati kao rashod već su kapitalizirani kao zaliha u okviru kratkotrajne imovine. Materijalni troškovi ovise o proizvodnji te se 2018. smanjuju, a 2019. povećavaju. U 2018. smanjuju se stavka utrošene sirovine i materijal, ambalaža te stavka utrošena energija, a 2019. se iste stavke povećavaju. Ovi podaci naznačuju da se 2018. obujam proizvodnje smanjio, a 2019. povećao. Troškovi osoblja su u trendu rasta kroz promatrano razdoblje, 2018. se povećavaju za 5,49%, a 2019. za 3,72%. Dolazi do povećanja stavka neto plaće, porezi i doprinosi iz plaće to doprinosi na plaće u 2018. godini. Tijekom 2019. dolazi do smanjenje stavke doprinosi na plaće. Trošak amortizacije kroz promatrano razdoblje opada, 2018. se smanjuje za 5,17%, a 2019. za 7,43%. Ostali troškovi poslovanju, kao što su na primjer dnevnice za službena putovanja, naknade troškova zaposlenicima, božićnice, uskrsnice i slično, kroz promatrano razdoblje su u trendu rasta, 2018. se povećavaju za 10,81%, a 2019. za 15,83%. Vrijednosno usklađivanje raste samo 2019. godine u odnosu na 2018. za 3060,97%, a odnosi se na stavke vrijednosno usklađivanje potraživanja od kupaca te vrijednosno usklađivanje ostalih potraživanja.

Financijski prihodi u 2018. se povećavaju za 23,18%, a u 2019. se smanjuju za 21,04%. Razlozi povećanja financijskih prihoda tijekom 2018. godine su stavke prihodi od kamata, dobitak

od pozitivnih tečajnih razlika te prihoda od udjela u dobiti. U 2019. prihodi od kamatu su se smanjili za skoro 43%, iako su ostale stavke u trendu rasta, smanjivanje prihoda od kamata utjecalo je i na smanjivanje ukupnih financijskih prihoda. Financijski rashodi kroz promatrano razdoblje su u trendu pada, u 2018. za 48,47%, a u 2019. za 44,23%. U 2018. stavka rashodi od kamata se smanjuje te stavka gubitak od negativnih tečajnih razlika. Tijekom 2019. godine stavka rashodi od kamata se dodatno smanjuje, no otvara se nova stavka rashodi kamata s osnove obveza o najmu te stavka nerealizirani gubici.

Ukupni prihodi se u 2018. smanjuju za 0,56%, a u 2019. se povećavaju za 3,17%. Ukupni rashodi se u 2018. smanjuju za 2,81%, a u 2019. se povećavaju za 8,30%. Ovdje se još jednom može komentirati smanjenje ekonomičnost poduzeća jer rashodi rastu brže od prihoda u zadnjoj godini promatranog razdoblja. Dobit prije oporezivanja u 2018. raste za 59,30%, a 2019. se smanjuje za 79,99%. Porez na dobit u 2018. raste usporedno s dobiti, pa tako i 2019. opada zajedno s dobiti. Poduzeće u svim godinama promatranog razdoblja posluje s dobiti. Dobit se povećava 2018. u odnosu na 2017. za 66,81%. U 2019. vidi se malo drugačija situacija te se te godine dobit smanjuje za 71,28% u odnosu na 2018. godinu.

	2017.	2017./2018.	%Δ 2017./2018.	2018.	2018./2019.	%Δ 2018./2019.	2019.
I. POSLOVNI PRIHODI	862,880,965	(6,079,024)	-0.70%	856,801,941	28,740,444	3.35%	885,542,385
1. Prihodi od prodaje	852,685,724	(4,981,991)	-0.58%	847,703,733	29,017,004	3.42%	876,720,737
2. Ostali poslovni prihodi	10,195,241	(1,097,033)	-10.76%	9,098,208	(276,587)	-3.04%	8,821,621
II. POSLOVNI RASHODI	821,638,100	(16,232,063)	-1.98%	805,406,037	70,950,432	8.81%	876,356,469
1. Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda	-4,259,365	10,965,125	-257.44%	6,705,760	(7,742,929)	-115.47%	-1,037,169
2. Materijalni troškovi	554,338,214	(32,928,529)	-5.94%	521,409,685	38,584,193	7.40%	559,993,878
a) Troškovi sirovina i materijala	322,360,758	(28,053,752)	-8.70%	294,307,006	11,954,621	4.06%	306,261,627
b) Troškovi prodane robe	154,259,193	(8,369,740)	-5.43%	145,889,453	22,152,189	15.18%	168,041,642
c) Ostali vanjski troškovi	77,718,263	3,494,963	4.50%	81,213,226	4,477,383	5.51%	85,690,609
3. Troškovi osoblja	199,270,616	10,930,320	5.49%	210,200,936	7,826,535	3.72%	218,027,471
a) Neto plaće i nadnice	120,658,919	5,447,848	4.52%	126,106,767	5,877,220	4.66%	131,983,987
b) Troškovi poreza i doprinosa iz plaća	50,018,498	4,303,448	8.60%	54,321,946	2,647,985	4.87%	56,969,931
c) Doprinosi na plaće	28,593,199	1,179,024	4.12%	29,772,223	(698,670)	-2.35%	29,073,553
4. Amortizacija	34,410,947	(1,777,807)	-5.17%	32,633,140	(2,425,018)	-7.43%	30,208,122
5. Ostali troškovi	28,543,742	3,086,387	10.81%	31,630,129	5,006,711	15.83%	36,636,840
6. Vrijednosno usklađivanje	0	952,404	0.00%	952,404	29,152,803	3060.97%	30,105,207
a) Kratkotrajne imovine (osim financijske imovine)	0	952,404	0.00%	952,404	29,152,803	3060.97%	30,105,207
7. Rezerviranja	239,279	(239,279)	-100.00%	0	7,967	0.00%	7,967
8. Ostali poslovni rashodi	9,094,667	(7,220,684)	-79.39%	1,873,983	540,170	28.82%	2,414,153
III. FINANCIJSKI PRIHODI	5,331,885	1,235,838	23.18%	6,567,723	(1,381,819)	-21.04%	5,185,904
1. Kamate, tečajne razlike, dividende i slični prihodi iz odnosa s povezanim poduzetnicima	2,705,921	(1,198,955)	-44.31%	1,506,966	779,827	51.75%	2,286,793
2. Kamate, tečajne razlike, dividende, slični prihodi iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima	2,066,360	2,910,657	140.86%	4,977,017	(2,169,036)	-43.58%	2,807,981
3. Ostali financijski prihodi	559,604	(475,864)	-85.04%	83,740	7,390	8.82%	91,130
IV. FINANCIJSKI RASHODI	15,059,535	(7,300,104)	-48.47%	7,759,431	(3,432,312)	-44.23%	4,327,119
1. Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi s povezanim poduzetnicima	978,539	323,503	33.06%	1,302,042	(1,302,042)	-100.00%	0
2. Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima	14,071,961	(7,628,297)	-54.21%	6,443,664	(2,788,069)	-43.27%	3,655,595
3. Ostali financijski rashodi	9,035	4,690	51.91%	13,725	657,799	4792.71%	671,524
V. UKUPNI PRIHODI	868,212,850	(4,843,186)	-0.56%	863,369,664	27,358,598	3.17%	890,728,262
VI. UKUPNI RASHODI	836,697,635	(23,532,167)	-2.81%	813,165,468	67,518,120	8.30%	880,683,588
VII. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	31,515,215	18,688,981	59.30%	50,204,196	(40,159,522)	-79.99%	10,044,674
Dobit prije oporezivanja	31,515,215	18,688,981	59.30%	50,204,196	(40,159,522)	-79.99%	10,044,674
VIII. POREZ NA DOBIT	7,392,056	2,572,854	34.81%	9,964,910	(7,452,295)	-74.79%	2,512,615
IX. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	24,123,159	16,116,127	66.81%	40,239,286	(32,707,227)	-81.28%	7,532,059
Dobit razdoblja	24,123,185	16,116,101	66.81%	40,239,286	(32,707,227)	-81.28%	7,532,059

Tablica 2: Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Kraš d.d.

(Izvor: vlastita izrada autorice prema dostupnim financijskim izvještajima sa službene stranice poduzeća, kraš.hr)

3.2. Vertikalna analiza

Vertikalna analiza financijskih izvještaja odnosi se na međusobno uspoređivanje financijskih pozicija u jednoj godini. Za provedbu ovakve analize potrebna je podloga u obliku strukturiranih financijskih izvještaja koja omogućava uvid strukture bilance i računa dobiti i gubitka [Žager i sur., 2020, str. 300 – 301].

3.2.1. Vertikalna analiza bilance

Kod vertikalne analize bilance potrebno je da se pozicije promatraju u odnosu na ukupnu aktivu, odnosno pasivu. Drugim riječima ukupna aktiva i pasiva izjednačavaju se sa 100%, a ostale pozicije bilance se izračunavaju kao postotak ukupne aktive, to jest pasive [Žager i sur., 2020, str. 300 – 301].

Prema tablici 3. Vertikalna analiza bilance možemo zaključiti kako u **2017.** godini u aktivni prevladava dugotrajna imovina sa 52,60%. Najveći udio zauzima materijalna imovina sa 34,72% što je normalno kod proizvodnih pouzeca. Iste godine kratkotrajna imovina zauzima 47,29%, a najveći udio kratkotrajne imovine zauzimaju potraživanja sa 29,73%. Novac zauzima svega 7% te se prema ovim podacima može zaključiti kako je koeficijent ubrzane likvidnosti nizak. Kod pasive iste godine, 2017., može se zaključiti kako se poduzeće većinski financira vlastitim izvorima odnosno kapital zauzima 55,75% ukupne pasive. Obveze zauzimaju 43,08% ukupne pasive, od toga dugoročne 12,92%, a kratkoročne 30,16%. Rezerviranja i odgođeno plaćanje troškova i prihoda budućeg razdoblja zauzimaju mali udio pasive.

Tijekom **2018.** godine dolazi do obrnute situacije u aktivni. Sada većinski udio zauzima kratkotrajna imovina sa 51,85%, a najveći udio i dalje snose potraživanja sa 28,35%. Ovdje se može uočiti kako udio novca polako raste te sada iznosi 9,23%. Udio dugotrajne imovine iznosi 48,07%, sa najvećim udjelom materijalne imovine sa 32.13%. Kod pasive uviđa se porast kapitala i rezervi te sada iznose 61,66% ukupne pasive. Ovdje je također situacija kao i 2017. godine, poduzeće se većinski financira vlastitim izvorima, a u manjem udjelu tuđim. Ukupne obveze iznose 37,53%, od toga dugoročne iznose 7,23%, a kratkoročne 30,30%.

Dugotrajna imovina ponovno zauzima većinski udio aktive u **2019.** godini sa 50,54%. Kratkotrajna imovine iste godine iznosi 49,42%, te ovdje dolazi do smanjenja udjela novca. Novac 2019. godine iznosi 6,93% ukupne aktive. Kapital i rezerve ponovno povećavaju svoj udio u pasivi

te 2019. iznosi 65,53%. Obveze zauzimanju sve manji udio pasive. Ovdje se ističe kako zaduženost poduzeća dodatno opada.

AKTIVA	2017.	2017.%	2018.	2018.%	2019.	2019.%
A) Potraživanja za upisani a neuplaćeni kapital	0	0	0	0	0	0
B) Dugotrajna imovina	552,121,420	52.60%	514,960,004	48.07%	514,932,786	50.54%
I. Nematerijalna imovina	1,004,450	0.10%	1,190,374	0.11%	7,622,612	0.75%
II. Materijalna imovina	364,402,747	34.72%	344,248,191	32.13%	377,359,329	37.04%
III. Dugotrajna financijska imovina	185,199,026	17.64%	167,968,390	15.68%	128,504,765	12.61%
IV. Potraživanja	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%
V. Odgođena porezna imovina	1,515,197	0.14%	1,553,049	0.14%	1,446,080	0.14%
C) Kratkotrajna imovina	496,327,806	47.29%	555,433,780	51.85%	503,512,458	49.42%
I. Zalihe	90,073,337	8.58%	93,674,999	8.74%	115,153,910	11.30%
II. Potraživanja	312,045,001	29.73%	303,765,352	28.35%	301,237,812	29.57%
III. Kratkotrajna financijska imovina	20,694,193	1.97%	59,071,777	5.51%	16,534,791	1.62%
IV. Novac u banci i blagajni	73,515,276	7.00%	98,921,652	9.23%	70,585,945	6.93%
D) Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi	1,184,537	0.11%	936,968	0.09%	412,834	0.04%
E) Ukupno aktiva	1,049,633,762	100.00%	1,071,330,752	100.00%	1,018,858,078	100.00%
F) Izvanbilančni zapisi	20,624,825		20,554,657		19,123,552	
PASIVA	2017.	2017.%	2018.	2018.%	2019.	2019.%
A) Kapital i rezerve	585,154,094	55.75%	660,619,817	61.66%	667,701,050	65.53%
I. Temeljni (upisani) kapital	549,448,400	52.35%	599,448,400	55.95%	599,448,400	58.84%
II. Kapitalne rezerve	-15,041,057	-1.43%	-15,509,912	-1.45%	-16,381,635	-1.61%
III. Rezerve iz dobiti	27,472,420	2.62%	27,472,420	2.56%	29,484,384	2.89%
IV. Revalorizacijske rezerve	744,898	0.07%	611,512	0.06%	14,414,653	1.41%
V. Rezerve fer vrijednosti	0	0.00%	586,667	0.05%	-56,248	-0.01%
VI. Zadržana dobit ili preneseni gubitak	-1,593,725	-0.15%	7,771,444	0.73%	33,259,437	3.26%
VII. Dobit ili gubitak poslovne godine	24,123,159	2.30%	40,239,286	3.76%	7,532,059	0.74%
VIII. Manjinski interes	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%
B) Rezerviranja	7,342,955	0.70%	6,600,590	0.62%	6,391,717	0.63%
1. Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze	7,342,955	0.70%	6,600,590	0.62%	6,391,717	0.63%
C) Dugoročne obveze	135,563,881	12.92%	77,505,155	7.23%	138,089,490	13.55%
D) Kratkoročne obveze	316,588,177	30.16%	324,574,224	30.30%	204,743,967	20.10%
E) Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	4,984,655	0.47%	2,030,966	0.19%	1,931,854	0.19%
F) Ukupno - pasiva	1,049,633,762	100.00%	1,071,330,752	100.00%	1,018,858,078	100.00%
G) Izvanbilančni zapisi	20,624,825		20,554,657		19,123,552	

Tablica 3: Vertikalna analiza bilance poduzeća Kraš d.d.

(Izvor: vlastita izrada autorice prema dostupnim financijskim izvještajima sa službene stranice poduzeća, kraš.hr)

3.2.2. Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka

Kod računa dobit i gubitka u odnos se stavljaju ukupni prihodi s ostalim pozicijama, odnosno ukupni prihodi se izjednačavaju sa 100%, a ostale pozicije se izračunavaju kao postotak ukupnih prihoda [Žager i sur., 2020, str. 300].

U tablici 4. prikazana je vertikalna analiza računa dobiti i gubitka za promatrano razdoblje. U 2017. godini poslovni prihodi većinski zauzimaju udio ukupnih prihoda sa 99,39% ponajviše od prihoda od prodaje. Poslovni rashodi zauzimaju 94,64% ukupnih prihoda. Financijski prihodi zauzimaju svega 0,61% ukupnih prihoda, a financijski rashodi 1,73%. Ukupni prihodi zauzimaju 69,37% ukupnih prihoda. Dobit prije oporezivanja zauzima 3,63%, a dobit nakon oporezivanja 2,78%.

U 2018. godini poslovni prihodi iznose 99,27% ukupnih prihoda, a poslovni rashodi 93,29%. Financijski prihodi iznose 0,76%, a financijski rashodi 0,90%. Ukupni rashodi iznose 94,19% ukupnih prihoda. Dobit prije oporezivanja iznosi 5,81%, a dobit nakon oporezivanja 4,66% ukupnih prihoda.

U 2019. godini poslovni prihodi iznose 99,42% ukupnih prihoda, a poslovni rashodi 98,39%. Financijski prihodi iznose 0,58%, a financijski rashodi 0,49%. Ukupni rashodi iznose 98,87% ukupnih prihoda. Dobit prije oporezivanja iznosi 1,13%, a dobit razdoblja samo 0,85% ukupnih prihoda.

U svim promatranim godinama odnos poslovnih prihoda i poslovnih rashoda je veći od financijskih prihoda i rashoda. Prihodi od prodaje zauzimaju najveći udio u poslovnim prihodima, a materijalni troškovi najveći udio u poslovnim rashodima. Poduzeće je ekonomično, u svim promatranim godinama generira dobit na kraju razdoblja, a najveću generira 2018. godine. U 2019. uviđa se na pad ekonomičnosti, odnosno dobiti na kraju razdoblja.

	2017.	2017.%	2018.	2018.%	2019.	2019.%
I. POSLOVNI PRIHODI	862,880,965	99.39%	856,801,941	99.24%	885,542,385	99.42%
1. Prihodi od prodaje	852,685,724	98.21%	847,703,733	98.19%	876,720,737	98.43%
2. Ostali poslovni prihodi	10,195,241	1.17%	9,098,208	1.05%	8,821,621	0.99%
II. POSLOVNI RASHODI	821,638,100	94.64%	805,406,037	93.29%	876,356,469	98.39%
1. Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda	-4,259,365	-0.49%	6,705,760	0.78%	-1,037,169	-0.12%
2. Materijalni troškovi	554,338,214	63.85%	521,409,685	60.39%	559,993,878	62.87%
a) Troškovi sirovina i materijala	322,360,758	37.13%	294,307,006	34.09%	306,261,627	34.38%
b) Troškovi prodane robe	154,259,193	17.77%	145,889,453	16.90%	168,041,642	18.87%
c) Ostali vanjski troškovi	77,718,263	8.95%	81,213,226	9.41%	85,690,609	9.62%
3. Troškovi osoblja	199,270,616	22.95%	210,200,936	24.35%	218,027,471	24.48%
a) Neto plaće i nadnice	120,658,919	13.90%	126,106,767	14.61%	131,983,987	14.82%
b) Troškovi poreza i doprinosa iz plaća	50,018,498	5.76%	54,321,946	6.29%	56,969,931	6.40%
c) Doprinosi na plaće	28,593,199	3.29%	29,772,223	3.45%	29,073,553	3.26%
4. Amortizacija	34,410,947	3.96%	32,633,140	3.78%	30,208,122	3.39%
5. Ostali troškovi	28,543,742	3.29%	31,630,129	3.66%	36,636,840	4.11%
6. Vrijednosno usklađivanje	0	0.00%	952,404	0.11%	30,105,207	3.38%
b) Kratkotrajne imovine (osim financijske imovine)	0	0.00%	952,404	0.11%	30,105,207	3.38%
7. Rezerviranja	239,279	0.03%	0	0.00%	7,967	0.00%
8. Ostali poslovni rashodi	9,094,667	1.05%	1,873,983	0.22%	2,414,153	0.27%
III. FINANCIJSKI PRIHODI	5,331,885	0.61%	6,567,723	0.76%	5,185,904	0.58%
1. Kamate, tečajne razlike, dividende i slični prihodi iz odnosa s poduzetnicima unutar grupe	2,705,921	0.31%	1,506,966	0.17%	2,286,793	0.26%
2. Kamate, tečajne razlike, dividende, slični prihodi iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima unutar grupe	2,066,360	0.24%	4,977,017	0.58%	2,807,981	0.32%
5. Ostali financijski prihodi	559,604	0.06%	83,740	0.01%	91,130	0.01%
IV. FINANCIJSKI RASHODI	15,059,535	1.73%	7,759,431	0.90%	4,327,119	0.49%
Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi s povezanim poduzetnicima	978,539	0.11%	1,302,042	0.15%	0	0.00%
Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi iz odnosa s nepovezanim	14,071,961	1.62%	6,443,664	0.75%	3,655,595	0.41%
Ostali financijski rashodi	9,035	0.00%	13,725	0.00%	671,524	0.08%
V. UKUPNI PRIHODI	868,212,850	100.00%	863,369,664	100.00%	890,728,262	100.00%
VI. UKUPNI RASHODI	836,697,635	96.37%	813,165,468	94.19%	880,683,588	98.87%
VII. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	31,515,215	3.63%	50,204,196	5.81%	10,044,674	1.13%
Dobit prije oporezivanja	31,515,215	3.63%	50,204,196	5.81%	10,044,674	1.13%
VIII. POREZ NA DOBIT	7,392,056	0.85%	9,964,910	1.15%	2,512,615	0.28%
IX. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	24,123,159	2.78%	40,239,286	4.66%	7,532,059	0.85%
Dobit razdoblja	24,123,185	2.78%	40,239,286	4.66%	7,532,059	0.85%

Tablica 4: Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Kraš d.d.

(Izvor: vlastita izrada autorice prema dostupnim financijskim izvještajima sa službene stranice poduzeća, kraš.hr)

3.3. Financijski pokazatelji

Financijski pokazatelji prikazuju odnose između dvije pozicije financijskih izvještaja, u ovome slučaju bilance i računa dobiti i gubitka. Oni nam pomažu da se odredi sigurnost i uspješnost poslovanja poduzeća [Orsag, 2015, str. 97].

U ovome radu provest će se analiza kroz šest glavnih pokazatelja, a to su pokazatelji likvidnosti, zaduženosti, aktivnosti, ekonomičnosti, profitabilnosti te investiranja. Kroz pokazatelje likvidnosti i zaduženosti ocjenjuje se sigurnost poslovanja poduzeća. Pomoću pokazatelja ekonomičnosti, profitabilnosti i investiranja ocjenjuje se uspješnost poslovanje. Pokazatelj aktivnosti prikazuje sigurnost i uspješnost poslovanja.

3.3.1. Pokazatelji likvidnosti

Za početak reći će se što su to pokazatelji likvidnosti. Pokazatelji likvidnosti mjere sposobnost poduzeća da podmiruje svoje kratkoročne obveze po dospijeću [Žager i sur.,2020, str. 44].

Pokazatelji likvidnosti su: koeficijent trenutne likvidnosti, koeficijent ubrzane likvidnosti 1 i 2, koeficijent tekuće likvidnosti te koeficijent financijske stabilnosti.

Koeficijent trenutne likvidnosti interpretira se kao sposobnost poduzeća da svoje kratkoročne obveze podmiri raspoloživim novcem na dan izračuna pokazatelja. Zbog toga se ranije, kod vertikalne analize komentirao udio novca u ukupnoj aktivni. Koeficijent ubrzane likvidnosti 1 (suma novca i kratkoročnih potraživanja) i 2 (suma novca, kratkoročnih potraživanja i zaliha) prikazuje se kao koliko je kratkoročnih obveza poduzeće sposobno podmiriti brzo unovčivom imovinom. Poželjno je da je taj pokazatelj veći od 1. Koeficijent tekuće likvidnosti interpretira se kao koliko se kratkoročnih obveza može podmiriti iz kratkotrajne imovine. Ovdje je poželjno da koeficijent bude veći od 2. Koeficijent financijske stabilnosti predstavlja koliko se koristi dugoročnih izvora financiranja za financiranje dugotrajne imovne [Žager i sur., 2020, str. 45 - 48]

Pokazatelji likvidnosti	Formula	2017.	2018.	2019.
Koeficijent trenutne likvidnosti	$\frac{\text{novac}}{\text{kratkoročne obveze}}$	0.2322	0.3048	0.3448
Koeficijent ubrzane likvidnosti 1	$\frac{\text{novac} + \text{k.potraživanja}}{\text{kratkoročne obveze}}$	1.2179	1.2407	1.8160
Koeficijent ubrzane likvidnosti 2	$\frac{\text{novac} + \text{k.potr.} + \text{zalihe}}{\text{kratkoročne obveze}}$	1.2832	1.4227	1.8968
Koeficijent tekuće likvidnosti	$\frac{\text{kratkotrajna imovina}}{\text{kratkoročne obveze}}$	1.5677	1.7113	2.4592
Koeficijent financijske stabilnosti	$\frac{\text{dugotrajna imovina}}{\text{dugoročne obveze} + \text{kapital}}$	0.7583	0.6915	0.6340

Tablica 5: Pokazatelji likvidnosti

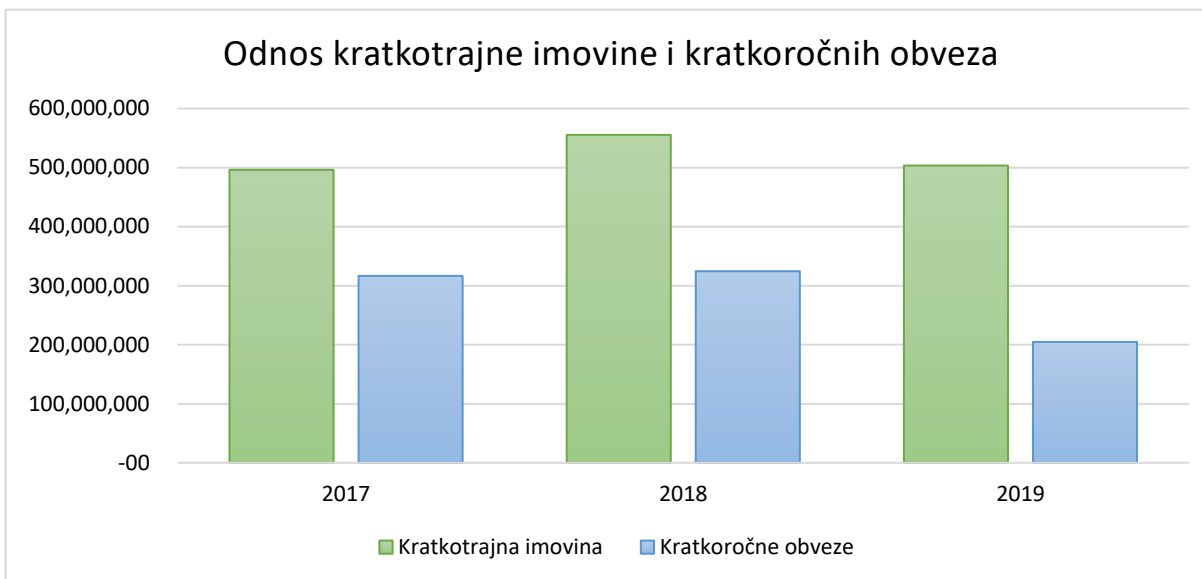
[Izvor: vlastita izrada autorice]

Pokazatelji likvidnosti poduzeća Kraš d.d. prikazani su u tablici 5. Prema koeficijentu trenutne likvidnosti poduzeća Kraš d.d. može se zaključiti kako poduzeće nije sposobno podmiriti svoje kratkoročne obveze novcem, no ovaj koeficijent raste iz godine u godinu što je dobro. Za 2017. godinu reći će se da poduzeće svojim novcem može pokriti 23% kratkoročnih obveza.

Koeficijent ubrzane likvidnosti 1 i 2 ukazuje kako je poduzeće sposobno podmiriti svoje kratkoročne obveze brzo unovčivom imovinom. Ovaj koeficijent također raste iz godine u godinu. U 2019. taj koeficijent je najveći pa će se i ta godina interpretirati. Poduzeće može 1,89 puta podmiriti svoje kratkotrajne obveze iz novca, kratkoročnih potraživanja i zaliha.

Koeficijent tekuće likvidnosti iz godine u godinu raste, te je na kraju promatranog razdoblja veći od 2. Čime se može zaključiti kako poduzeće svojom kratkotrajnom imovinom može podmiriti svoje kratkoročne obveze više od 2 puta u 2019. godini.

Koeficijent financijske stabilnosti manji je od 1. Iz ovog koeficijenta zaključuje se kako se u 2019. godini 63,40% kapitala i dugoročnih obveza koristi za financiranje dugotrajne imovine, a ostatak za financiranje kratkotrajne. Prema ovom pokazatelju može se reći kako u poduzeću postoji radni kapital. Radni kapital poduzeća je dio kratkotrajne imovine koja se financira iz kvalitetnih dugoročnih izvora, a dobije se kao razlika kratkotrajne imovine i kratkoročnih obveza [Žager i sur., 2020, str. 454]. Prema prikazanom grafikonu može se zaključiti kako poduzeće Kraš ima radni kapital, odnosno dio kratkotrajne imovine financira kvalitetnim dugoročnim izvorima. Samim time zadovoljeno je jedno od pravila zlatnog financiranja, pravilo da bi se kratkotrajna imovina trebala djelomično financirati iz dugoročnih izvora, a djelomično iz kratkoročnih.

Grafikon 1: Radni kapital poduzeća Kraš

[Izvor: vlastita izrada autorice]

Prema ovim pokazateljima može se zaključiti kako je poduzeće likvidno. Poduzeće ne može pokriti svoje kratkoročne obveze novcem, ali već prema koeficijentima ubrzane stabilnosti uviđa se kako je poduzeće likvidno. Iz koeficijenta financijske stabilnosti zaključilo se kako poduzeće ima radni kapital.

3.3.2. Pokazatelji zaduženosti

Pokazatelji zaduženosti mjere koliko se poduzeće financira tuđim izvorima, a koliko vlastitim [Žager i sur., 2020, str. 44].

Ovi pokazatelji se dijele na pokazatelje statičke zaduženosti, koji su formirani na temelju bilance i pokazatelje dinamičke zaduženosti koji se formiraju na temelju računa dobiti i gubitka. Pokazatelji statičke zaduženosti su koeficijent zaduženosti, koeficijent vlastitog financiranja te koeficijent financiranja. Pokazatelji dinamičke zaduženosti su pokreće troškova kamata te faktor zaduženosti. U pokazatelje zaduženosti još spadaju i stupanj pokrića 1 i 2.

Koeficijent zaduženost i koeficijent vlastitog financiranja zajedno prikazuju strukturu izvora financiranja te njihova suma mora biti 1. Njima se određuje se omjer vlastitog i tuđeg kapitala . Pokriće troškova kamata prikazuje koliko se puta kamate mogu pokriti zaradama prije kamata i poreza. Faktor zaduženosti odnosi se na koliko je godina potrebno da se iz zadržane dobiti uvećane za amortizaciju podmire ukupne obveze. Stupanj pokrića 1 i 2 prikazuje koliko se dugotrajne imovine financira kapitalom, odnosno kapitalom uvećanim za dugoročne obveze [Žager i sur., 2020, str. 49 - 50].

Pokazatelji zaduženosti	Formula	2017.	2018.	2019.
Koeficijent zaduženosti	$\frac{ukupne\ obveze}{ukupna\ imovina}$	0.4355	0.3772	0.3384
Koeficijent vlastitog financiranja	$\frac{kapital}{ukupna\ imovina}$	0.5645	0.6228	0.6616
Koeficijent financiranja	$\frac{ukupne\ obveze}{kapital}$	0.7715	0.6057	0.5115
Pokriće troškova kamata	$\frac{bruto\ dobit + r.\ od\ kamta}{r.\ od\ kamta}$	3.6941	8.7908	3.8471
Faktor zaduženosti	$\frac{ukupne\ obveze}{z.\ dobit + amortizacija}$	7.8097	5.5454	9.1352
Stupanj pokrića 1	$\frac{kapital}{dugotrajna\ imovina}$	1.0731	1.2957	1.3091
Stupanj pokrića 2	$\frac{kapital + dug.\ obveze}{dugotrajna\ imovina}$	1.3187	1.4462	1.5773

Tablica 6: Pokazatelji zaduženosti

[Izvor: vlastita izrada autorice]

U tablici 6 prikazani su pokazatelji zaduženosti poduzeća Kraš d.d. Prema koeficijentu zaduženosti može se zaključiti kako poduzeće u 2017. 43,55% svoje dugotrajne imovine financira iz tuđih izvora te se može vidjeti kako se ovaj pokazatelj smanjuje te 2019. godine 33,35% svoje dugotrajne imovine financira tuđim izvorima.

Koeficijent vlastitog financiranja ukazuje kako se većinski dio dugotrajne imovine financira vlastitim izvorima, odnosno kapitalom. Pa tako 2019. godine 66,16% dugotrajne imovine financira se iz vlastitih izvora.

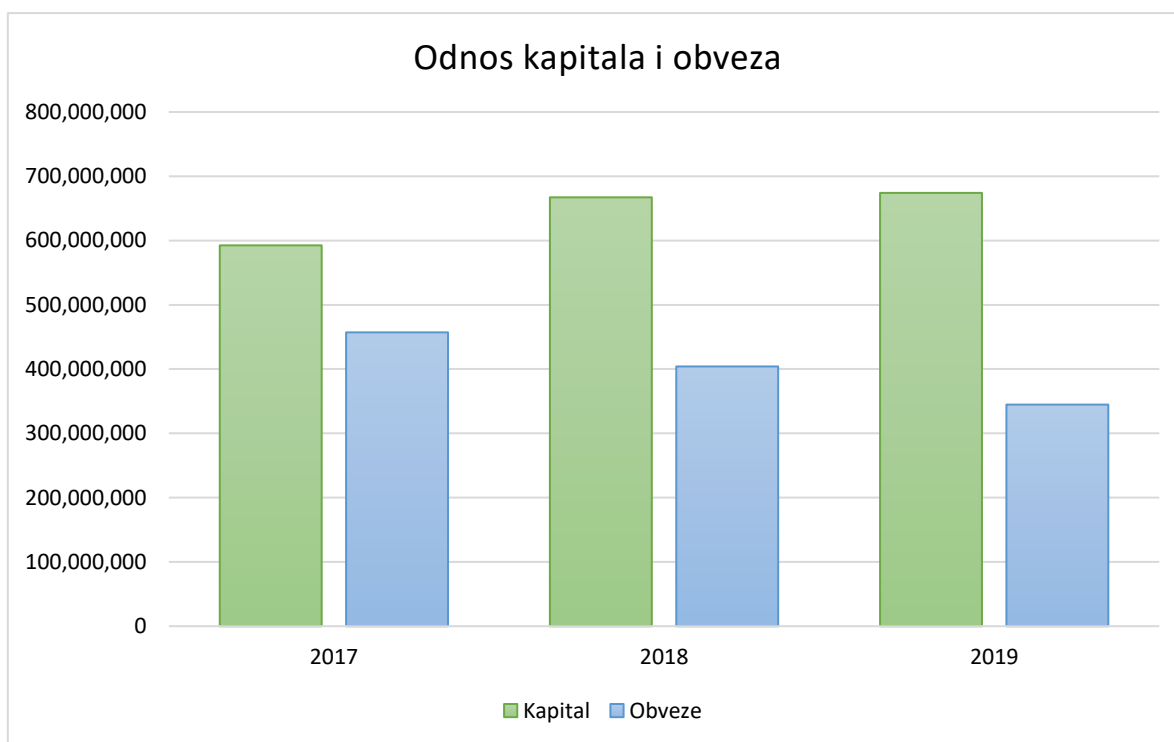
Koeficijent financiranja govori koliko obveza ima poduzeća na kunu kapitala. Na kunu kapitala poduzeće Kraš d.d. u 2019. godini ima 51 lipu obveza.

Kod pokrića troškova kamata nailazi se na zanimljivu situaciju, 2018. poduzeće može skoro 9 puta pokriti svoje rashode od kamata. U 2019. dolazi do smanjenja tog pokazatelja, što je direktno povezano sa smanjenjem dobiti te godine.

Prema faktoru zaduženosti, najgora godina je 2019. jer je potrebno 9 godina da poduzeće svojom zadržanom dobiti uvećanom za amortizaciju podmiri svoje obveze.

Stupanj zaduženosti 1 i 2 ukazuju na stabilnost poduzeća, odnosno da poduzeće u potpunosti financira svoju dugotrajnu imovinu kvalitetnim dugoročnim izvorima (kapitalom i dugoročnim obvezama). Ovdje zadovoljeno i drugo zlatno pravilo financiranja, pravilo da se dugotrajna imovina mora financirati iz dugoročnih izvora.

Prema ovim pokazateljima zaduženosti može se zaključiti kako poduzeće nije zaduženo. Većinski se financira iz vlastitih izvora te se iz stupnja zaduženosti zaključilo kako je poduzeće stabilno. Slijedi grafički prikaz odnosa kapitala i obveza.

Grafikon 2: Odnos kapitala i obveza

[Izvor: vlastita izrada autorice]

3.3.3. Pokazatelji aktivnosti

Pokazatelji aktivnosti označuju koliko efikasno poduzeće iskorištava svoje resurse, odnosni imovinu [Žager i sur., 2020, str. 44].

U pokazatelje aktivnosti spadaju: koeficijent obrtaja ukupne imovine, dani vezivanja ukupne imovine, koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine, dani vezivanja kratkotrajne imovine, koeficijent obrtaja kratkoročnih potraživanja, dani vezivanja kratkoročnih potraživanja, koeficijent obrtaja potraživanja od kupaca te dani vezivanja potraživanja od kupaca.

Ovi pokazatelji ukazuju na sigurnost i uspješnost poslovanja poduzeća. Kod njih je poželjno da vrijednost svih koeficijenta obrtaja bude što veća, a da vrijeme vezivanja bude što kraće [Žager i sur., 2020, str. 50].

Pokazatelji aktivnosti	Formula	2017.	2018.	2019.
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	$\frac{\text{ukupni prihodi}}{\text{ukupna imovina}}$	0.83	0.81	0.87
Dani vezivanja ukupne imovine	$\frac{365}{\text{koef. obrt. uk. im.}}$	441.27	452.92	417.50
Koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine	$\frac{\text{ukupni prihodi}}{\text{kratkotrajna imovina}}$	1.75	1.55	1.77
Dani vezivanja kratkotrajne imovine	$\frac{365}{\text{koef. obrt. krat. im.}}$	208.66	234.82	206.33
Koeficijent obrtaja kratkoročnih potraživanja	$\frac{\text{poslovni prihodi}}{\text{kratkoročna potraživanja}}$	2.73	2.79	2.91
Trajanje naplate kratkoročnih potraživanja	$\frac{365}{\text{koef. obrt. krat. potr.}}$	133.57	130.79	125.41
Koeficijent obrtaja potraživanja od kupaca	$\frac{\text{poslovni prihodi}}{\text{potraživanja od kupaca}}$	5.43	4.94	5.44
Trajanje naplate potraživanja od kupaca	$\frac{365}{\text{koef. obrt. potr. od kupaca}}$	67.27	73.87	67.09

Tablica 7: Pokazatelji aktivnosti

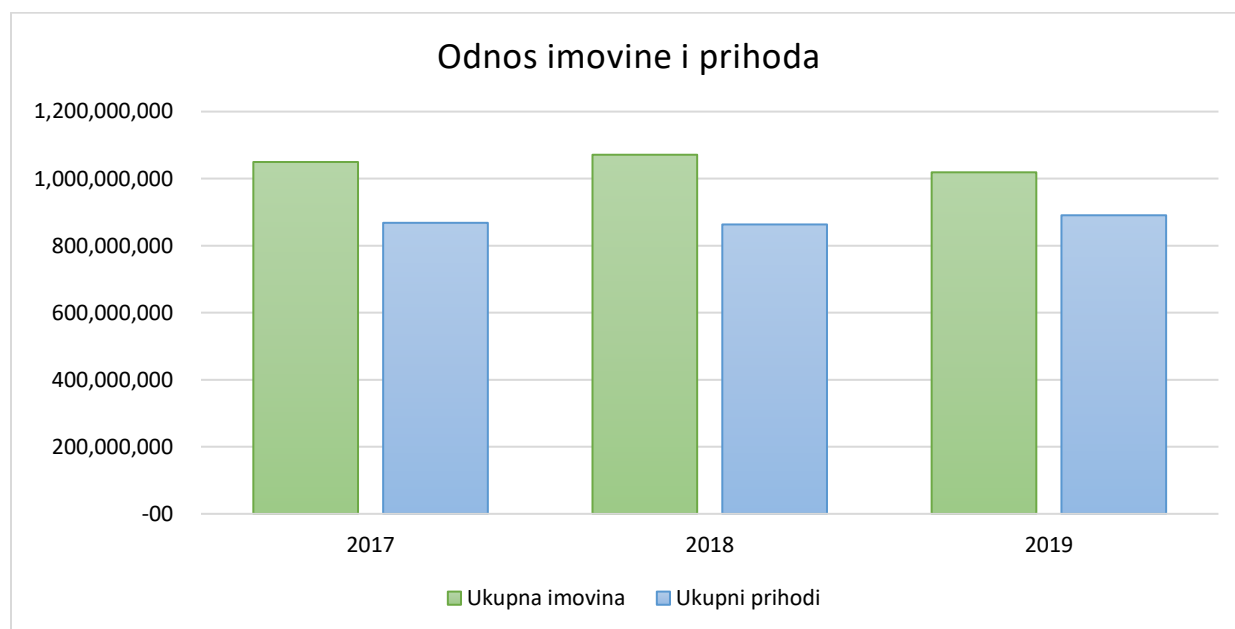
[Izvor: vlastita izrada autorice]

Temeljem tablice 7. u kojoj su prikazani pokazatelji aktivnosti evidentirano je kako poduzeće Kraš nije pretjerano aktivno. Svoju ukupnu imovinu ne obrne niti jednom u roku od

godine dana te se može naslutiti kako poduzeće ne iskorištava dobro svoje resurse. Kod koeficijenta kratkotrajne imovine poduzeće svoju imovinu obrne 1,77 puta u 2019. godini.

Ovdje se također može reći kako je trajanje naplate kratkoročnih potraživanja, pa tako i potraživanja od kupaca dosta dugo. Iz tablice se može iščitati kako je trajanje naplate potraživanja od kupaca u 2018. godini 74 dana, što je skoro 2,5 mjeseci. Takav rezultat negativno utječe na likvidnost poduzeća te u budućnosti može rezultirati većom zaduženošću.

Slijedi grafički prikaz odnosa ukupne imovine i ukupnih prihoda iz kojeg se može vidjeti kako je poduzeće uložilo više imovine nego generiralo prihoda iz iste.

Grafikon 3: Odnos imovine i prihoda
[Izvor: vlastita izrada autorice]

3.3.4. Pokazatelji ekonomičnosti

Pokazatelji ekonomičnosti odnose se na omjer prihoda i rashoda, odnosno koliko prihoda generira jedinica rashoda, predstavljaju mjeru djelotvornosti poslovanja [Žager i sur., 2020, str. 44, 51].

U pokazatelje ekonomičnosti spadaju ekonomičnost ukupnog poslovanja, ekonomičnost poslovnih aktivnosti, ekonomičnost prodaje te ekonomičnosti financiranja. Ovi izračunati pokazatelji za poduzeće Kraš d.d. prikazani su u sljedećoj tablici.

Pokazatelji ekonomičnosti	Formula	2017.	2018.	2019.
Ekonomičnost ukupnog poslovanja	$\frac{ukupni\ prihodi}{ukupni\ rashodi}$	1.0377	1.0617	1.0114
Ekonomičnost poslovnih aktivnosti	$\frac{poslovni\ prihodi}{pslovni\ rashodi}$	1.0502	1.0638	1.0105
Ekonomičnost prodaje	$\frac{prihodi\ od\ prodaje}{rashodi\ od\ prodaje}$	1.0442	1.0651	1.0377
Ekonomičnost financiranja	$\frac{financijski\ prihodi}{financijski\ rashodi}$	0.3541	0.8464	1.1985

Tablica 8: Pokazatelji ekonomičnosti

[Izvor: vlastita izrada autorice]

Kod ekonomičnosti ukupnog poslovanja poduzeće 2018. godine na kunu rashoda ostvarilo je 1,06 kuna prihoda. U 2019. godini uviđa se na pad tog pokazatelja te poduzeće na kunu rashoda ostvari 1,01 kuna prihoda.

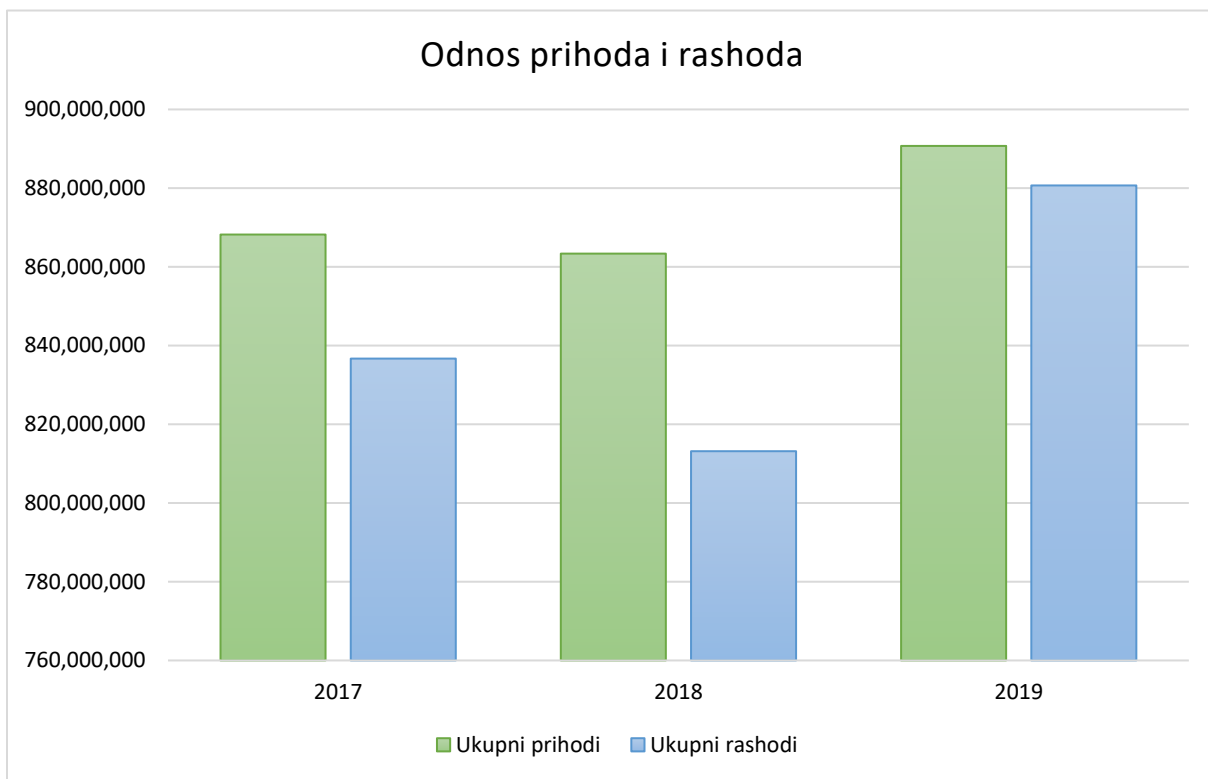
Kod ekonomičnosti poslovnih aktivnosti može se reći kako je poduzeće 2018. godine na kuku poslovnih rashoda ostvarilo 1,06 kuna poslovnih prihoda.

Za ekonomičnost prodaje može se reći kako poduzeće na kunu rashoda od prodaje ostvari u 2018. godini 1,07 kuna prihoda.

Ekonomičnost financiranja u prve dvije godine ne generira prihode na kunu rashoda, odnosno financijski rashodi su veći do financijskih prihoda, no 2019. na kunu financijskih rashoda ostvaruje se 1,20 kuna financijskih prihoda.

Poduzeće je ekonomično u svim promatranim godinama, osim s aspekta ekonomičnosti financiranja u 2017. i 2018. godini, a razlog je taj što poduzeće u navedenim godinama generira više financijskih rashoda nego financijskih prihoda. Najekonomičnije je bilo 2018. godine iz aspekta poslovnih aktivnosti, a 2019. dolazi do smanjenja ekonomičnosti što je povezano sa smanjenjem dobiti te godine. Iako je poduzeće ekonomično, poželjno je da na kunu rashoda bude što više jedinica prihoda.

Slijedi grafički prikaz odnosa ukupnih prihoda i ukupnih rashoda temeljem kojeg se može detaljnije primijetiti nagli rast prihoda u 2019. godini, ali i nagli rast rashoda što na kraju utječe na smanjenje ekonomičnosti iste godine.

Grafikon 4: Odnos prihoda i rashoda

[Izvor: vlastita izrada autorice]

3.3.5. Pokazatelji profitabilnosti

Pokazatelji profitabilnosti ocjenjuju povrat uloženog kapitala (vlastitog i tuđeg) te se smatra najvišom upravljačkom djelatnošću, odnosno sposobnost poduzeća da zarađuje i ostvaruje povrat na uložena sredstva [Žager i sur., 2020, str. 44, 52].

U ove pokazatelje spadaju bruto marža profita, neto marža profita, bruto rentabilnost imovine, neto rentabilnost imovine te rentabilnost vlastitog kapitala. U nastavku slijede izračunati pokazatelji profitabilnosti poduzeća Kraš d.d..

Pokazatelji profitabilnosti	Formule	2017.	2018.	2019.
Bruto marža profita	$\frac{\text{bruto dobit} + r. \text{ od kamata}}{\text{ukupni prihodi}}$	4.98%	6.56%	1.52%
Neto marža profita	$\frac{\text{neto dobit} + r. \text{ od kamata}}{\text{ukupni prihodi}}$	2.89%	4.81%	0.85%
Bruto rentabilnost imovine	$\frac{\text{bruto dobit} + r. \text{ od kamata}}{\text{ukupna imovina}}$	4.12%	5.29%	1.33%
Neto rentabilnost imovine	$\frac{\text{neto dobit} + r. \text{ od kamata}}{\text{ukupna imovina}}$	3.41%	4.36%	1.09%
Rentabilnost vlastitog kapitala	$\frac{\text{neto dobit}}{\text{ukupni kapital i rezerve}}$	4.07%	6.03%	1.12%

Tablica 9: Pokazatelji profitabilnosti

[Izvor: vlastita izrada autorice]

Prema prikazanoj tablici može se zaključiti kako je poduzeće je najprofitabilnije 2018. godine. Za bruto maržu profita može se reći kako je od ukupno ostvarenih prihoda poduzeće Kraš ostvarilo 6,56% zarade za vlasnike, vjerovnike i državu. Neto profitna marža za istu godinu interpretira se kao 4,81% ostvarenih prihoda pripada vlasnicima i vjerovnicima.

Bruto rentabilnost imovine govori da se 2018. godine na kunu uložene imovine zaradilo 5 lipa za vlasnike, vjerovnike i državu. Za neto rentabilnost imovine može se reći da se na kunu uložene imovine zaradilo 4 lipe za vjerovnike i vlasnike.

Rentabilnost vlastitog kapitala prikazuje kako su na kunu kapitala vlasnici zaradili 6 lipa u 2018. godini.

Ovdje se može reći kako djeluje financijska poluga, odnosno poduzeće se uspješno zadužuje po dobrim kamatnim stopama. To se zaključuje na temelju donosa neto rentabilnosti imovine i rentabilnosti vlastitog kapitala, neto rentabilnost imovine je manja od rentabilnosti vlastitog kapitala ($NRI < RVK$).

3.3.6. Pokazatelji investiranja

Pokazateljima investiranja ocjenjuje se uspješnost ulaganja u obične dionice, to jest uspješnost ulaganja u dionice poduzeća [Žager i sur., 2020, str. 55].

Najznačajniji pokazatelji investiranja su dobit po dionici (EPS), dividenda po dionici (DPS), odnos isplate dividendi (DPR), odnos cijene i dobiti (P/E), ukupna rentabilnost dionice te dividendna rentabilnost dionice.

Dobit po dionici i dividenda po dionici mogu se interpretirati kao koliko se novčanih jedinica ostvarilo po jednoj dionici. Odnos isplate dividendi odnosi se na omjer dividende po dionici i dobiti po dionici, u pravilu je manja od 1, no ako je jednaka 1 znači da je cjelokupna dobit izglasana u dividende. Odnos cijene i dobiti po dionici prikazuje koliko puta je tržišna cijena dionice veća od dobiti po dionici. Ukupna rentabilnost dionice i dividendna rentabilnost dionice interpretiraju se kao na kunu koju dioničari ulože poduzeće zaradi određeni postotak [Žager i sur., 2020, str. 56].

Za izračun ovih pokazatelja uzeti su podaci vezanu uz dionice Godišnjih izvješća za 2017., 2018. te 2019. godinu. Tržišna cijena dionice u svim godinama promatranog razdoblja iznosi 400 kuna. Nadalje slijedi tablica sa izračunatim pokazateljima investiranja.

Pokazatelji investiranja	Formula	2017.	2018.	2019.
Dobit po dionici (EPS)	$\frac{\text{neto dobit}}{\text{broj dionica}}$	17.3242	29.3636	5.0260
Dividenda po dionici (DPS)	$\frac{\text{dio neto dobiti za dividende}}{\text{broj dionica}}$	21.5971	36.2950	10.3789
Odnos isplate dividendi (DPR)	$\frac{\text{dividenda po dionici}}{\text{dobit po dionici}}$	1.2466	1.2361	2.0650
Odnos cijene i dobiti po dionici (P/E)	$\frac{\text{tržišna cijena dionice}}{\text{dobit po dionici}}$	23.0891	13.6223	79.5858
Ukupna rentabilnost dionice	$\frac{\text{dobit po dionici}}{\text{tržišna cijena dionice}}$	4.33%	7.34%	1.26%
Dividendna rentabilnost dionice	$\frac{\text{dividenda po dionici}}{\text{tržišna cijena dionice}}$	5.40%	9.07%	2.59%

Tablica 10: Pokazatelji investiranja

[Izvor: vlastita izrada autorice]

Dobit po dionici poduzeća Kraš nam ukazuje kako je 2018. godine ostvarilo 29,36 kuna dobiti po dionici, u 2019. uviđa se na pad te se ostvari 5,03 kune po dionici.

Dividenda po dionici prikazuje kako se ostvarilo 2018. godine 36,30 kuna dividende po jednoj dionici. Ovdje se dolazi do zanimljive situacije. Po pravilu dividenda po dionici ne bi trebala biti veća od dobiti po dionici, jer se dio dobiti zadržava unutar poduzeća te se ovdje naslućuje da se dividende isplaćuju iz zadržane dobiti prošlih razdoblja.

Odnos isplate dividendi je u svim razdobljima veći od 1 te se može reći sa sigurnošću da se dividende isplaćuju iz zadržane dobiti prošlih razdoblja.

Odnos cijene i dobiti po dionici u 2019. ukazuje da je tržišna cijena dionice veća za skoro 80 puta od dobit po dionici.

Ukupna rentabilnost dionice prikazuje kako je 2018. godine na svaku kunu koju su dioničari uložili poduzeće je zaradilo 7,34%. Dividendna rentabilnost dionice prikazuje kako na svaku kunu koju su dioničari uložili poduzeće ostvarilo 9,07% zarade. Obje rentabilnosti se smanjuju u 2019. godini.

4. Zaključak

Poduzeće Kraš je poznato je po svojim konditorskim proizvodima koje vole sve generacije. Jedno je od najvećih poduzeća na području jugoistočne Europe koje se bave proizvodnjom čokoladnih, kakao i bombonskih proizvoda. Osim poslovanja u Hrvatskoj, svoje proizvode plasira i na inozemna tržišta.

Proteklih nekoliko godina u poduzeću Kraš događale su se znatne promjene, a najznačajnija je promjena vlasničke strukture. Trenutno Mesna industrija braće Pivac posjeduje većinski dio dionica. Cijene dionica poduzeća imale su turbulentnu povijest, 1998. godine cijena jedne dionice iznosila je svega 80 kuna, a 2019. godine iznosila je čak 1.020 kuna.

Temeljem provedene horizontalne analize zaključuje se kako se stavke ukupne aktive, pa tako i pasive u zadnjoj godini promatranog razdoblja smanjuju. Također, ista je situacija sa računom dobiti i gubitka. Kroz vertikalnu analizu bilance zaključilo se kako u poduzeću prevladava dugotrajna imovina te kapital i rezerve. Ovdje udio kapitala u ukupnoj pasivi iz godine u godinu raste te se komentirala zaduženost poduzeća, koja naravno opada kroz promatrano razdoblje. Kod vertikalne analize računa dobiti i gubitka zaključilo se kako većinski udio ukupnih prihoda zauzimaju poslovni prihodi sa stavkom prihodi od prodaje, a manji udio financijski prihodi. Također kod poslovnih rashoda najveći udio zauzimaju materijalni troškovi. Financijski rashodi također zauzimaju manji udio ukupnih prihoda. Provedbom vertikalne analize računa dobiti i gubitka uvidjelo se na pad ekonomičnosti poduzeća u zadnjoj godini promatranog razdoblja jer je dobit razdoblja nakon oporezivanja u 2019. godini iznosila svega 0,85% ukupnih prihoda.

Na temelju provedene analize financijskih pokazatelja prilikom pisanja ovog rada može se zaključiti kako je poduzeće stabilno, ali uspješno baš i ne. U nekim godinama promatranog razdoblja se pokazatelji smanjuju, a u nekim povećavaju. Poduzeće je likvidno, odnosno svojom kratkotrajnom imovinom uspijeva pokriti svoje kratkoročne obveze. Poduzeće nije zaduženo, većinski se financira vlastitim izvorima financiranja. Dakako, ne smije se zaboraviti kako poduzeće upotrebljava zlatna pravila financiranja, odnosno da se dugotrajna imovina u potpunosti financira iz kvalitetnih dugoročnih izvora što se zaključilo iz stupnja pokrića 1 i 2 te drugo pravilo da se dio kratkotrajne imovine financira iz dugoročnih izvora, a dio iz kratkoročnih što se zaključilo iz koeficijenta financijske stabilnosti. Poduzeće nije pretjerano aktivno, odnosno ne uspijeva obrnuti ukupnu imovinu niti jednom u roku od godine dana. Također trajanje naplate potraživanja je dosta dugo što utječe na likvidnost poduzeća. Iako poduzeće u svim godinama promatranog razdoblja generira dobit, na kunu rashoda ostvare kunu i nekoliko lipa prihoda. Prema pokazateljima

profitabilnosti može se reći kako je poduzeće profitabilno i da primjenjuje financijsku polugu prilikom zaduživanja. Pokazatelji investiranja naslućuju kako poduzeće svoje dividende isplaćuje iz zadržane dobiti prošlih razdoblja.

Temeljem provedenih analiza zaključuje se kako poduzeće Kraš posluje sigurno, odnosno stabilno.

5. Literatura

1. Godišnje izvješće za 2017. (2018). Preuzeto 09.08. 2021. s
https://www.kras.hr/datastore/filestore/17/Godisnji_izvjestaj_KRAS_d.pdf
2. Godišnje izvješće za 2018. (2019). Preuzeto 10.08.2021. s
<http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do>
3. Godišnje izvješće za 2019. (2020.). Preuzeto 10.08.2021. s
<https://www.kras.hr/datastore/filestore/92/Godisnji-financijski-izvjestaj-za-2019.revidirano-nekonsolidirano.pdf>
4. Godišnje izvješće za 2020. (2021). Preuzeto 15.07. 2020. s
<https://www.kras.hr/datastore/filestore/97/God-FI-2020-REVIDIRANO-NEKONSOLIDIRANO.pdf>
5. Hrvatska Enciklopedija (2021).Preuzeto 27.07.2021. s
<https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15291>
6. MojeDionice.com (2021). Preuzeto 27.07.2021. s
<https://www.mojedionice.com/trg/IzvPovijestCijena.aspx?sifSim=KRAS-R-A&SortEx=DatumTrg&SortDir=uzl&perDug=max>
7. Kraš prehrambena industrija d.d. [Kraš d.d.] (2021). Preuzeto 13.07. 2021. s
<https://www.kras.hr/hr>
8. Kraš d.d. (bez dat.). Informacije za investitore. Preuzeto 14.07.2021. s
<https://www.kras.hr/hr/o-nama/informacije-za-investitore>
9. Kraš d.d. (bez dat.). Kako poslujemo. Preuzeto 13.07.2021. s
<https://www.kras.hr/hr/o-nama/kako-poslujemo/financijska-izvjesca>
10. Kraš d.d. (bez dat.). Misija i vizija. Preuzeto 12.07.2021. s
<https://www.kras.hr/hr/o-nama/o-nama/misija-i-v>
11. Kraš d.d. (bez dat.). O nama. Preuzeto 12.07.2021. s
<https://www.kras.hr/hr/o-nama/o-nama/kras-grupa>
12. Kraš d.d. (bez dat.). Povijest Kraša. Preuzeto 12.07.2021. s
<https://www.kras.hr/hr/o-nama/o-nama/povijest-krasa/1910>
13. Orasg, S. (2015). *Poslovne financije*. Avantis, Hrvatska udruga financijskih analitičara (HUFA), Zagreb
14. Poslovna.hr (2021). Preuzeto 13.07. 2021. s
<https://www.poslovna.hr/lite/kras/322049/subjekti.aspx>
15. Sikavica, P. (2011). *Organizacija*. Školska knjiga, Zagreb.

16. Žager, K., Mamić Sačer, I., Sever Mališ, S., Ježovita, A., Žager, L. (2020). *Analiza financijski izvještaja načela – postupci - slučajevi.*, četvrto izdanje, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb.
17. Žager, K., Tušek, B., Vašiček, V., Žager, L. (2007). *Osnove računovodstva; računovodstvo za neračunovođe.*, Hrvatska zajednica računovođa, Zagreb.

6. Popis slika, tablica i grafikona

Popis slika:

Slika 1: Organizacijska struktura poduzeća Kraš d.d. [Izvor: autorica prema Kraš.hr, Dostupno na: https://www.kras.hr/hr . [Pristupljeno 13. srpnja 2021.]]	8
Slika 2: Kretanje cijena dionica od 1996. do 2021. [Izvor: MojeDionice.com, Dostupno na: https://www.mojedionice.com . (Pristupljeno: 27.07.2021.)]	13

Popis tablica:

Tablica 1: Horizontalna analiza bilance poduzeća Kraš d.d. (Izvor: vlastita izrada autorice prema dostupnim financijskim izvještajima sa službene stranice poduzeća, kraš.hr)	17
Tablica 2: Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Kraš d.d. (Izvor: vlastita izrada autorice prema dostupnim financijskim izvještajima sa službene stranice poduzeća, kraš.hr) ...	20
Tablica 3: Vertikalna analiza bilance poduzeća Kraš d.d. (Izvor: vlastita izrada autorice prema dostupnim financijskim izvještajima sa službene stranice poduzeća, kraš.hr)	23
Tablica 4: Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Kraš d.d. (Izvor: vlastita izrada autorice prema dostupnim financijskim izvještajima sa službene stranice poduzeća, kraš.hr) ...	25
Tablica 5: Pokazatelji likvidnosti [Izvor: vlastita izrada autorice]	27
Tablica 6: Pokazatelji zaduženosti [Izvor: vlastita izrada autorice]	29
Tablica 7: Pokazatelji aktivnosti [Izvor: vlastita izrada autorice]	31
Tablica 8: Pokazatelji ekonomičnosti [Izvor: vlastita izrada autorice]	33
Tablica 9: Pokazatelji profitabilnosti [Izvor: vlastita izrada autorice]	35
Tablica 10: Pokazatelji investiranja [Izvor: vlastita izrada autorice]	36

Popis grafikona:

Grafikon 1: Radni kapital poduzeća Kraš [Izvor: vlastita izrada autorice]	28
Grafikon 2: Odnos kapitala i obveza [Izvor: vlastita izrada autorice]	30
Grafikon 3: Odnos imovine i prihoda [Izvor: vlastita izrada autorice]	32
Grafikon 4: Odnos prihoda i rashoda [Izvor: vlastita izrada autorice]	34